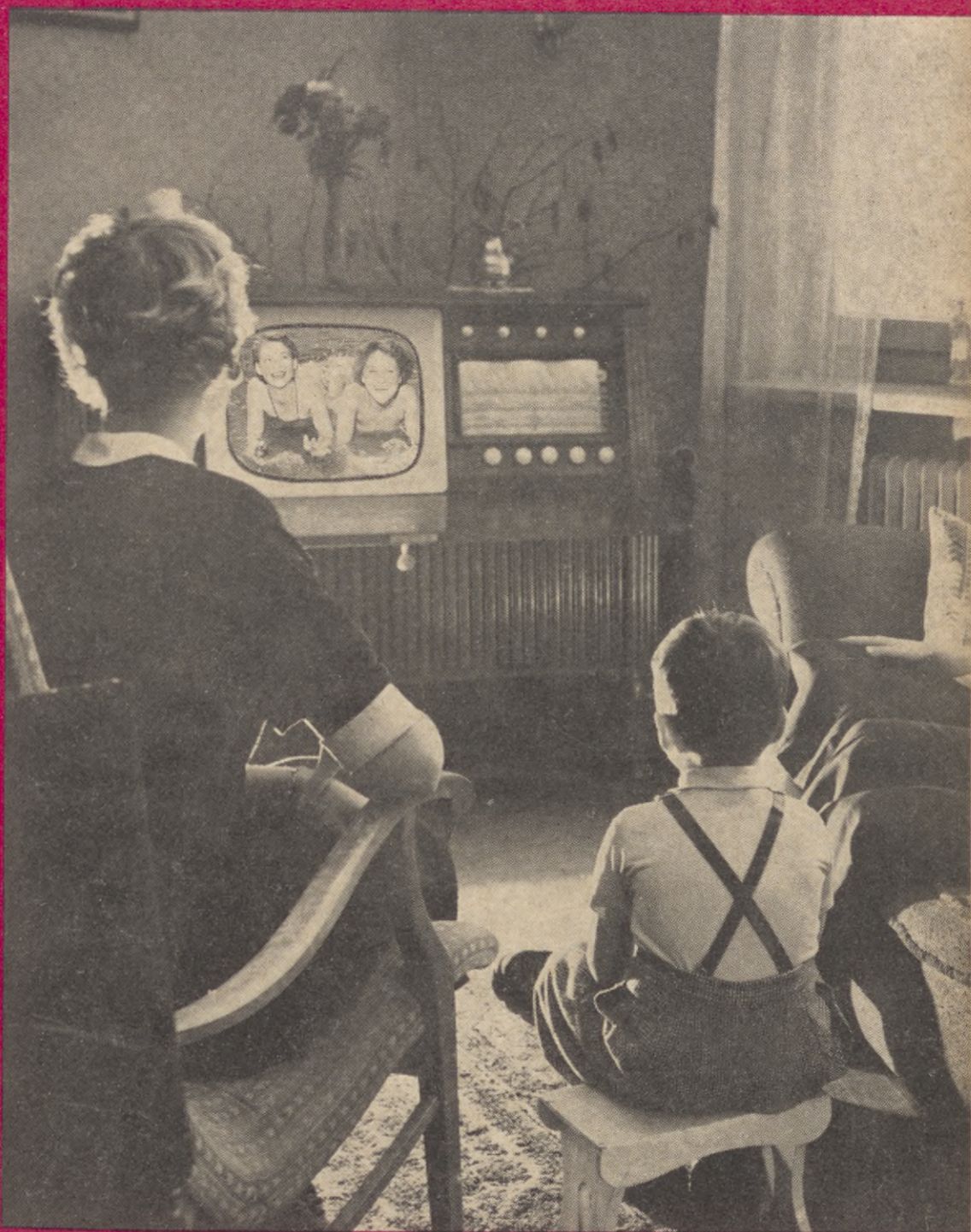


Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.



Status



nr 9

okt.-nov. 1960

pris 1 krona



NYBYGGNADER
OMBYGGNADER
KLASSNINGAR
REPARATIONER

KOCKUMS MEKANISKA VERKSTADS AB

En läkemedelsindustri på frammarsch...

medel mot tuberkulos

*PAS
Tibinide
Nupasal*

vitaminpreparat

*Multiplex
Bascoplex
Beviplex m. fl.*

järnpreparat

*Aktifer
Guttafer
Di-Ferrosan
Ferro-B m. fl.*

Ferrosans verksamhet bygger på mångårig erfarenhet och givande samarbete med svensk medicinsk forskning.

Ferrosans forskning och produktion är huvudsakligen inriktad på vidstående läkemedelsgrupper.

FERROSAN — MALMÖ



Löften och uppfyllelse

När detta nummer av Status är tryckt och färdigt att lämnas till läsarnas bedömning har vi haft ett riksdagsval. Kännetecknande för en valrörelse är att många löften om förbättringar och reformer på olika områden. Det ligger alltid nära till hands att rikta strålkastarna mot eftersatta grupper och försummade behov, när en ny folkrepresentation ska väljas. Nu om inte förr ska det bli krafttag! Kraven sammanfattas i korta satser; ofta slående men dock ganska intetsägande formuleringar. Det går inte att vara alltför mångordig numera i en valrörelse; man hinner inte med att gå in på detaljredovisning i TV-åldern. Det blir utredningskvarnarna, som senare får ta hand om den löftessåd, som sått ut i strida strömmar över väljarna. Efter valet börjar samhällets vardag igen med filande kring petitaskrivningar — önskemål om anslag för olika behov — i kanslihuset, i riksdagen, i kommunala församlingar, i nämnder och beredningar.

Kanske är det så att vi alla — både "valda ombud för Sveriges folk" och vanliga enkla medborgare som röstat — upplever något av en social baksmälla efter några intensiva veckors frossande i möjligheterna att ge oss bättre existensmöjligheter för framtiden. De handikappade har ofta i år fått höra att nu är "tiden kommen" just för dem — de eftersatta minoriteterna ska så långt möjligt beredas fullvärdiga arbets- och levnadsförhållanden. Under valrörelsen har de handikappade otvivelaktigt — om man ska döma av gjorda uttalanden — fått många bevis för att de ingalunda är bortglömda. Man vill skapa en bättre framtid för dem. Vid sista riksdagen, dvs. vårriksdagen, framhöll bl. a. en

mycket känd riksdagsman, att de eftersatta grupperna, och särskilt då de partiellt arbetsföra, måste ha *prioritet* i det framtida reformarbetet. Liknande uttalanden från ledande partipolitiker i olika läger har inte saknats under valrörelsen hösten 1960.

Hur mycket är sådana utfästelser värda? Den frågan inställer sig alldeles osökt, när man tar del av arbetsmarknadsstyrelsens petitaskrivelser om anslag till arbetsvård m. m. för budgetåret 1961/62. Vi brukar i denna tidskrift avhålla oss från partipolitiska bedömningar, men vi måste — när det rör sig om här nämnda anslagsposter — dock ta en viss hänsyn till politiska realiteter. Vi har under en rad av år kunnat konstatera att hithörande frågor på ett berömvärd sätt hållits utanför de partipolitiska gränsen. Det bör man ge våra partipolitiker ett oreserverat erkännande för. Men det rör sig nu, då man kommer in på anslagssummornas realiteter, om rätt betydande anslagskrav för olika rehabiliteringsåtgärder. Håller de gjorda utfästelserna under valrörelsen för siffrornas realistiska språk — sådant som arbetsmarknadsstyrelsen kräver för de handikappades rehabilitering i sin petita? Låt oss t. ex. stanna inför några aktuella anslagsbehov i arbetsmarknadsstyrelsens petitaskrivning för budgetåret 1961/62. För anordnande av verkstäder för handikappade begärs ett anslag på 7,6 milj. kr (senaste budgetåret var summan 1,5 milj. kr), till driften av dylika verkstäder 3 milj. kr (senaste budgetår 1,6 milj. kr) och för en utökad personalorganisation vid arbetsförmedlingens arbetsvårdsexpeditioner 47 nya tjänster. Under rubriken "åtgärder till förebyggande och hävan-

de av invaliditet" — s. k. näringshjälp för startande eller övertagande av affärsrörelse, verkstad, inköp av verktyg eller arbetsmaskiner m. m. för enskilda — begärs ett belopp på 700.000 kr.

De olika anslagsposterna tycks vara väl motiverade. Platstillgången vid tränings- och skyddade verkstäder har länge varit otillräcklig trots att utbyggnaden under 1960 kan uppskattas till ca 700 nya platser. Den totala platstillgången utgör ca 2.590 plus ca 740 sysselsatta hemarbetare — men det verkliga behovet av platser är lågt räknat 15.000! Personalförstärkningen vid arbetsvårdsexpeditioner motiveras främst av att man sedan årtal tillbaka har ett restklientel av handikappade personer i registren, människor, som inte kunnat få någon hjälp till sysselsättning. Dessa människor, som oftast rubriceras som "svårplacerade", är tidskrävande ur arbetsförmedlings synpunkt. Bättre personaltillgång betyder att man får möjligheter att ägna mera tid åt dem, som hittills inte kunnat sysselsättas.

Här finns alltså goda möjligheter att omsätta givna löften till de handikappade i praktisk handling. Vi vet, att uppskrivna anslagsposter och förslag om nya tjänster inte är någon populär läsning för riksdagsmännen. "Det ena behovet och angelägenhetsgraden får vägas mot det andra" brukar det ofta heta från det hållet. Härtill kommer att arbetsmarknadspolitikerna på vissa håll be-tecknats som överdimensionerad, t. ex. ifråga om arbetslöshetspolitiken. Ingen som är insatt i handikappfrågor torde emellertid kunna påstå att så varit eller är fallet ifråga om hjälp till sysselsättning åt de

är titeln på en liten bok, som utgivits av Folksam's hälsoråd och Svenska Multipel-Skleros-föreningarnas Riksförbund. MS är en vanlig förkortning av namnet på sjukdomen multipel skleros. Kännetecknen på sjukdomen är förlamningssymtom. Till sjukdomsbilden hör ofta känsel-, balans- och synrubbingar samt svårigheter med urinblåsans och tarmens tömning. Även om MS ofta växlar till karaktär och svårighetsgrad kan man ändå göra vissa allmänna beräkningar över sjukdomens förlopp och hur den inverkar på arbetsförmåga och livslängd. Bl. a. fäster man sig vid att sjukdomen i första hand drabbar de produktiva åldrarna, att den brukar utveckla sig kroniskt under loppet av ett eller flera decennier och att ca hälften av alla MS-sjuka lider av höggradig invaliditet. Kännetecknande är också att inte alla delar av världen drabbas av MS — i tropiska och subtropiska trakter förekommer den nästan inte alls.

Den lilla boken ger på ett överskådligt sätt en orientering om de MS-sjukas möjligheter att träna upp arbetsförmågan och övervinna de svåraste konsekvenserna av sitt handikap. Boken, som kostar 2 kr, kan rekommenderas till alla, som vill veta det mesta om denna sjukdomsgrupp.

partiellt arbetsföra. Därför tycker man — med hänvisning till löften och utfästelser som gjorts av politiker i olika läger — att enighet nu borde råda i riksdagen om verkliga krafttag för de sämst ställda. Det är säkerligen inte lätt att vara riksdagsman i vår tid och "trycka på rätt knapp" i voteringen av alla an-

En debatt om arkivarbetarnas lönevillkor har på fackligt håll utlöst en rad synpunkter, som ger vittnesbörd om att handikappfrågorna mera än hittills bör uppmärksammas av de avtalslutande parterna. SACO, som visat stark medkänsla för denna minoritetsgrupp, har inte sparat på krutet. Det får inte bli någon "exploatering av försvarslös arbetskraft" betonas med skärpa från en av organisationens talemän. TCO har även i tidningsuttalanden uttryckt sitt intresse för att söka påverka lönefrågans lösning. Från arbetsmarknadsstyrelsen har sagts att arkivarbete alltmer utvecklats till att delvis bli en försörjningsform för partiellt arbetsföra. Vissa löneförbättringar har genomförts. Från den 1 juli 1960 har arkivarbetarlönen differentierats på tre lönegrupper och ev. nya justeringar kan väntas när erfarenheter vunnits av den nya lönedifferentieringen, framhåller ams. Dagens Nyheter har i en ledare bl. a. framhållit att arkivarbetena bör inordnas i den statliga löneplanen, så att inte vederbörande går miste om avtalsmässiga lönejusteringar.

Om de handikappades egna orga-

slagsbud riksdagstrycket upptar. I valet mellan angelägna och mindre angelägna anslagsäskanden bör dock prioritet för de handikappade vara en försvarbar ståndpunkt för varje riksdagsman. Den ståndpunkten bör vara gångbar även i de kommunala församlingarna.

Sixten Hammarberg

nisationers egen inställning bör erinras att dessa inte är några i vädertagen bemärkelse avtalslutande organ. Som princip har dock hävdats, att de handikappade inte får "användas i lönedepressande syfte". En kontinuerlig kontakt med arbetsmarknadens organisationer på arbetstagar- och arbetsgivaresidan har länge varit ett önskemål hos handikapporganisationerna. Tiden bör vara mogen för att skapa former för sådana fortlöpande kontakter.

Studiehjälp åt handikappade

"Ljuset kommer från norr" har det ibland sagts med viss tillspetsning, kanske med tanke på midnattssol och norrsken, som är specialiteter på turistmarknaden. Men det kan lysa också på andra sätt. I Norrbotten har ABF-distriktet tänt studielampan för de handikappade. En kurs med rubriken "Vuxna lär" med Brevskolans Arthur Olsson och distriktsinstruktör Felix Larsson stod öppen för bl. a. 5 st. rullstolsinvalida och andra rörelsehindrade. En kurs på fyra dagar för blinda blev också en lyckad tillställning. Men våra vänner i ABF i Norrbotten har gått ytterligare ett steg framåt genom att ta initiativet till en stipendiefond för de handikappade. Fonden avser dels stipendiegivning till fortsatta kurser, dels att vid distriktets reguljära kurser ställa minst 3 friplatser per kurs till de handikappades disposition. Detta avser att vara till hjälp för blinda, vanföra och lungsjuka.

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

Ansv. utg.: Einar Hiller
Redaktör: Sixten Hammarberg
Red. och Exp.: Kocksgatan 15, Stockholm
Telefon 41 39 99 och 44 40 40
Postadr.: Box 4149, Sthlm 4
Ägare: De Lungsjukas Riksförbund
Postgironr 95 00 11

Annonspriser:

Omslagets sista sida	500:—	Småannonser:	58 mm spaltbredd 65 öre mm
1/4-sida	400:—	1/2-sida	90 mm spaltbredd 90 öre mm
1/4-sida	125:—	1/8-sida	65:—

Prenumerationspris: Helår 10 kr, halvår 5:50 kr

UR INNEHÅLLET:

Hur var det med tempen i dag? ...	6
London-dimma ödesdiger ...	8
Arbetscentralernas uppgifter ...	10
Lillan är en nattuggla ...	14
Bildkruss ...	21

OMSLAGSBILD: TV-afton

Foto: Hennied

Tbc- och kronikervård samordnas i Gävle-bgs län

enligt vad *Gefle Dagblad* meddelar. Hela länets tuberkulosvård kommer att sammanföras till Selggrens sanatorium i Gävle.

Detta sker sedan man konstaterat att tbc tillbakaträngts så långt att Bollnäs centralsanatorium numera inte längre behövs för tuberkulosvård. Allt flera avdelningar inom denna stora anläggning har istället öppnats för kronikervården, vilket som bekant också skett inom Gävle stad vid Selggrens sanatorium.

Drätselkammaren i Gävle och fullmäktige godkänner den med landstinget gemensamma sjukvårdskommitténs förslag till tuberkulosvårdens och kronikervårdens framtida ordnande. Efter en koncentration av länets tuberkulosvård till Selggrens sanatorium skall detta i administrativt hänseende inordnas under direktionen och den särskilda sjukvårdsstyrelsen för centrallasarettet. Långtidssjuka i Gävle skall samtidigt få nya och flera vårdplatser på andra ställen i staden.

Om välfärdsstaten

har tidningen *Företagaren*, organ för Svenska Företagares Riksförbund, en del kritiska funderingar. Håller välfärdsstaten på att skapa en ny människotyp? frågar tidningen. En typ, som är van att ta och få — som finner lyckan i den dästa mättaden? Tidningen tycker att det ges ganska liten plats för äventyret och spänningen, känslan av att göra en egen insats:

Välfärdsstaten får inte bli en dadda, som tar från oss drömmar och längtan och viljan att ta initiativ och skapa. Den får aldrig förvandla oss till människor, som låter staten försörja oss i alla lägen och där staten som betalning för sin omvårdnad tar nästan hela vår inkomst i skatter och bara ger oss litet fickpengar kvar.

Ur Status synvinkel har alltid hävdats att vårdtagande, då det gäl-

ler sjuka och handikappade, alltid bör inriktas på att göra individen försörjningsduglig. Vi har satsat friskt på arbetets ära även för de eftersatta grupperna. Vi tror inte att tidningen riktar sig mot oss, men vi vill i sammanhanget trycka på betydelsen av att göra vård- och hjälpmöjligheterna produktiva — detta gäller både subventioner till företag och näringsgrenar som sitter illa till och hjälp åt enskilda människor.

Om folkhemmets fattiga

talade docent *Gunnar Inghe* vid Sveriges Socialtjänstemannaförbunds 50-årsjubileum i Uppsala. Docent Inghe redogjorde för sin sto-

ra undersökning om socialhjälpssklientelet och sammanfattade sina rön i bl. a. följande:

En undersökning av de sociala understödstagarna har visat att den ojämförligt största kategorin består av somatiskt eller psykiskt sjuka människor. Ofta har sjukdomen sträckt sig över en lång tid. Rent sekundärt torde själva understödssituationen inverka på klienternas psykiska tillstånd. De ställs i viss mån under ekonomiskt förmyndarskap, vänjer sig vid att bli passiva, att leva på sparlåga. Många är partiellt arbetsföra men varje socialvårdare vet hur svårt det kan vara att aktivisera en understödstagare.

Det är "svårt att aktivisera understödstagare" som gått för länge med understöd — det gäller att förebygga individens nedbrytande till fullständig passivitet. Om vi ger arbetsvården tillräckliga resurser kan mycket botas. Snabb och effektiv hjälp är ett bra recept för de flesta människor, som råkat i svårigheter.

PRESS | eko

■ "HUS- OCH RESEAPOTEK" ...

Forts. fr. sid. 13

"i ganska många år förekom sjukdomar hos Högstsalig Hennes Maj:t Drottning Ulrica Eleonora. Det hjälpte bland annat mot diarréer, gulshot, febrar med törst och väderstinnhet.

"Grått Antispasmodiskt Pulver" var verksamt för att förekomma missfall hos havande kvinnor, på vilka man först öppnat ådern på armen. Det hjälpte också mot hicka, mödrars eftervärkar, "Wäder-Colique" och kolera, mot diarré, rödsot, gallsten, "at lindra plågsam hosta i Lungshot", "mot all slags Blodstörtning" och för att skaffa lindring, då det gällde obotliga sjukdomar.

Hus- och reseapoteken på den gamla goda tiden hade som sagt fantastiska preparater och människorna gick hädan i förvissning om att vetenskapen gjort sitt yttersta för dem. Och det hade den ju också i verkligheten gjort. Men det skulle dröja länge än innan den lärde sig att förlänga livet för de sjuka i stället för att förkorta det, förminska lidandena och i bästa fall kanske trots allt skapa lugnande illusioner vid en tynande livslåga.

Modern kvällsbön...

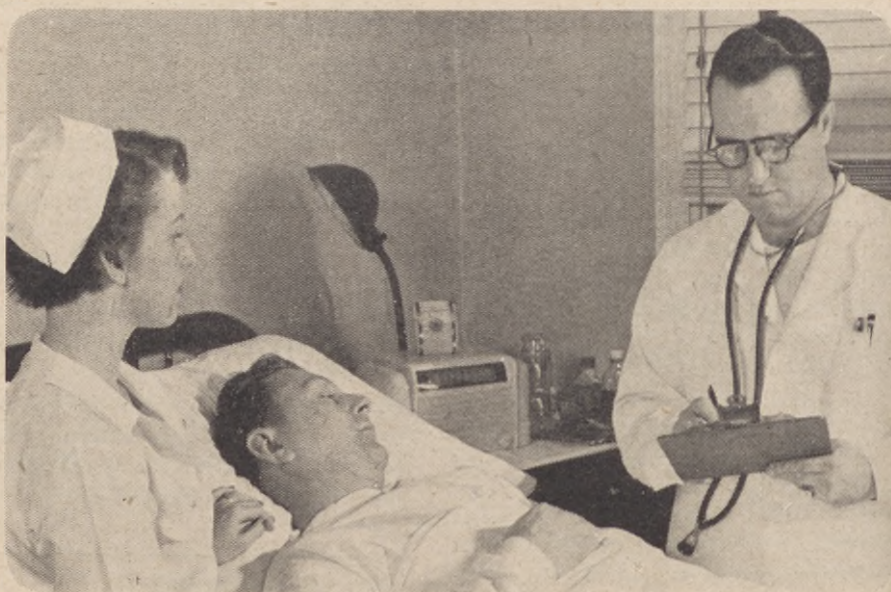


— — — å låt Hammarby vinna serien nästa år, Amen.

- Vad är egentligen "feber"?
- Vår hud är "bilkylaren" och blodet "kylarvätskan"
- Febern en hjälp i kamp mot infektion

Det finns väl ingen människa som inte då och då "fått feber" och mer eller mindre orolig granskat gradantalet och dess tiondelar på febertermometern. Men vad är egentligen begreppet "feber"? I följande populärmedicinska artikel finns svaret på frågan och en hel del andra intressanta uppgifter om vår kropps funktioner.

Hur var det med tempen i dag?



I den dagliga sjukhusrutinen inregistreras temperaturkurvans rörelser mycket noga.

Alla varmblodiga varelser håller en konstant kroppstemperatur på mellan (för de flesta) 37—38 grader C. Stiger kroppstemperaturen över 43—44 grader C så förstörs kroppens äggviteämnen och vederbörande avlider. Sjunker temperaturen å andra sidan under 20 grader C (som den kan göra under vidriga betingelser) så är också livet hotat. Man talar om över- och undertemperatur.

Det är ett ytterst sinnrikt system som håller vår kroppstemperatur konstant. Det sker genom ett perfekt samspel mellan kroppens värmebildning och dess värmeavgivning.

Energialstrande processer kontra strålning och avdunstning!

Jobbar man extra hårt och tungt exempelvis så kan kroppstemperaturen stiga ett par grader (överproduktion av sköldkörtelhormon ökar ämnesomsättningen, vilket också är fallet vid kroppsansträngning) i samband med att ämnesomsättningen också stiger. Sjunker energiomsättningen, exempelvis vid svält, underfunktion av sköldkörtel och binjurar etc., så kan också temperaturen sjunka under det normala. Är man ute i stark kyla så kan kroppstemperaturen sjunka genom värmeavstrålningen om man inte har

lämpliga kläder. (Polarforskare som fått utstå oerhörda strapatser har ibland noterat kroppstemperaturer på omkring 30 grader C!) Försvåras värmeavgivandet av fuktig luft, hög värme och liknande stiger tempen och vederbörande kan få så hög temperatur att medvetenheten inträder. Populärt kallat för värmeslag.

En lämplig liknelse är att jämföra huden med en bilkylare och blodet med kylarvätskan. Ökar energiomsättningen och kroppstemperaturen stiger så sker en blodgenomströmning av huden som blir varm och röd och avger mer värme genom strålning. Dessutom ökar vattenavdunstningen från svetten och stora mängder värme dras från kroppen. Hotar kroppstemperaturen att sjunka dras blodet bort från huden som blir kall och blek och hindrar onödig värmeavgivning. Principen är tämligen exakt lik kylaren och kylarvätskans funktion...

Och vad är då den egentliga "febern"?

Feber = förhöjd kroppstemperatur under längre eller kortare tid. Man anser att den är resultat av de av bakterierna bildade giftämnena — bakterietoxinerna — som påverkar nervösa centra för kroppstemperaturregleringen. Temperaturcent-

rums funktioner påverkas och inställs på en högre kroppstemperatur, vilken ytterligare stegras genom minskad värmeavgivning. (Hudkärnen drar sig samman och blir bleka och kalla.) Detta märker man särskilt vid s.k. frysningskrämer då tempen snabbt kan stiga flera grader. Dessa skakningar är samma sak som när en människa verkligen "fryser" och behöver öka sin ämnesomsättning. Skillnaden är bara att vid "frysningarna" hindras värmeavgivningen och febern ökar. Temperaturer på 40—41 grader C är inte ovanliga.

Vid vissa sjukdomar kan temperaturen sjunka mycket snabbt mot tillfrisknandet och man brukar kalla detta tillstånd för en "kris". Huden blir varm och rodnande, svetten flödar och kroppen avkyles starkt.

Barn är ytterligt labila när det gäller kroppstemperatur. De kan få höga temperaturer även vid obetydliga infektioner som sedan försvinner lika kvickt som de kom. Otaliga läkare har larmats av hysteriska, förtvivlade mammor till småtellingar vars temperatur stigit till 40 grader! Och nästa dag kan barnet ha haft normal temp...

Feberns betydelse är man inte riktigt på det klara med. En teori är dock att kroppens omsättningsprocesser (vissa)

stegras genom temperaturförhöjningen och att motståndet mot den pågående infektionen intensifieras! Febern skulle i så fall vara ett hjälpmedel i kampen mot infektion! I en del fall bidrar också temperaturökningen till att minska bakterierernas "trivsel" och minska deras vitalitet.

Moderna feberdämpande medel

Den moderna läkarvetenskapen har många goda, feberdämpande medel att tillgå. Ett gammalt, och kanske det vanligaste, är acetylsalicylsyra. Kinin har sedan urminnes tider använts av indianer i Sydamerika och var ända till för några år tillbaka vårt verksammaste medel mot malaria. Andra febernedsättande medel är **antifebrin** och **fenacetin**. Inget av dessa medel är dock effektiva — så tillvida — att de påverkar grundorsaken till infektionen som orsakar febern.

Moderna **kemoterapeutika** och **antibiotica** verkar direkt febernedsättande genom att hämma bakterieutvecklingen. Toxinbildningen (giftbildningen) minskas och påverkar inte temperaturregleringscentrum som kastar om till normal temperatur. Den sjuke blir "feberfri".

Den ofrånkomliga temperaturkontrollen på våra sjukhus — mer eller mindre uppskattad av patienten — redovisar en av vår kropps viktigaste funktioner. Och bakom det gradantal den visar döljer sig det "kroppsbete" som här i all korthet redogjorts för.

Arne Öjen

Samarbete mellan arbetsvård och sjukvård

Det samarbete, som inletts mellan arbetsvården och sjukvården betyder att man på ett tidigt stadium får kännedom om behovet av rehabilitering: arbetsträning, ev. omskolning och utbildning osv.

Reglerna för dessa kontakter gör att arbetsvårdsexpeditionerna får kännedom om långvarigt sjuka, i regel då sjukhjälp utgått i tre månader.

Den personalförstärkning arbetsmarknadsstyrelsen begärt för arbetsförmedlingen (se i övrigt ledaren i detta nummer av Status!) skall göra det möjligt att hålla en fortlöpande kontakt med sjukvården.

Över 1000 sysselsättnings- och arbetsterapeuter saknas trots att utbildning pågått i elva år

Den statliga utbildningen av sysselsättnings- och arbetsterapeuter har pågått i elva år och är fortfarande provisorisk. I dag fattas det enbart inom hälso- och sjukvården omkring 1.000 terapeuter, och kritiken säger: trots bristen avvisas varje år omkring 250 sökande till skolorna genom den statliga försiktigheten; läkarna är dåligt informerade om arbetsterapiens målsättning; förutbildningen är alltför lång och dyrbar, och det tar mellan fyra och sex år att bli arbetsterapeut.



Medicinalstyrelsens chef, generaldirektör Arthur Engel.

Det är generaldirektör Artur Engel i medicinalstyrelsen som berättar om de bristande resurserna. Han anser också att utbildningen bör förbättras radikalt med kurser i anatomi, fysiologi, allmän sjukdomslära och grunddragen i rörelseterapi.

*

Sysselsättningsterapin på sjukhus är av gammalt datum — särskilt inom mental-sjukvården och vanförevården — och först på 1940-talet blev behandlingsformen aktuell för akutsjukhusen och på hem för kroniskt sjuka. År 1949 började en statlig försöksutbildning av sysselsättnings- och arbetsterapeuter vid Slöjdförningens skola i Göteborg och vid riksdagsbehandlingen framhöll statsutskottet att man med hänsyn till rådande personalbrist inom sjukvården borde gå fram med stor försiktighet.

Till en början var utbildningen i Göteborg tvåårig men vid läsåret 1955/56 skars den ned till ett år, för att man skulle kunna utexaminera 20 terapeuter om året. Och för att inte utbildningen skulle bli lidande skärptes kraven på förutbildningen. 1959 tillkom en ny utbildningskurs vid Örebro läns landstings yrkesskola "för att häva den aktuella stora bristen av terapeuter". Myndigheterna uppskattar nämligen det nuvarande behovet enbart inom hälso- och sjukvården till omkring 1.000 terapeuter.

Den blivande terapeuten säger: Den provisoriska utbildningen och den statliga försiktigheten gör att årligen omkring 250 intresserade avvisas från Göteborg och Örebro, eftersom de båda skolorna i dag endast kan ta in 22 elever vardera. I genomsnitt får man därför söka 4-5 gånger, innan man blir antagen.

*

Jämförelser med utlandet visar att vi släpar efter ifråga om utbildningen. Inom Ecklesiastikdepartementet är man nu i färd med att klarlägga behovet av terapeuter, både vad beträffar antal och kategori och att föreslå lämplig utbildning, dvs. när det gäller specialisering. Härvid kommer kritiken mot kurserna hittills att tas upp och allsidigt prövas. Man beräknar att förslag skall föreligga färdigt våren 1961.

Studier och debatt

Studieförbundet Näringsliv och Samhälle har gett ut en bok: "Sveriges näringsliv och de underutvecklade länderna." Den belysande och innehållsrika skriften kosta kr 8:—.

London-dimma ödesdiger för personer med kronisk bronkit

En intresseväckande artikel om sjukdomen kronisk bronkit står att läsa i Svenska Nationalföreningens mot Hjärt- och lungsjukdomar kvartalsskrift nr 2 1960. Docent Gösta Birath, välkänd lungläkare, redogör för nya forskningar om bronkitsjukdomar under de sista 5—10 åren. Det är svårt att ge en enhetlig definition på sjukdomen kronisk bronkit konstaterar docent Birath. Somliga forskare gör gällande att andfåddhet är ett nödvändigt symtom, men då inskränker man sig till de svårare formerna med emfysem (lungutvidgning) och typer av bronkit med utpräglad bronkförträngning. Hostan är naturligtvis ett utmärkande kännetecken, men den kan upphöra tidvis och det kan då ligga nära till hands att tala om återkommande hostperioder, t. ex. två år med en period omfattande minst tre månader varje år.

Det kan också vara svårt med gränsdragningen mellan kronisk bronkit och bronkialastma. Hur sjukdomen uppkom-

alla kvinnor över 30 år lider av kronisk bronkit. Med kronisk bronkit menar man då inte bara hosta utan fodrar också att upphostning skall finnas.

Luftföroreningarnas roll i sjukdomsförloppet torde spela en betydande roll. Hastiga försämringar, ofta med dödligt

vägsåkomor. I dimman fann man en ökning av fasta partiklar (sot) som var 5 gånger större än normalt och svaveldioxid mellan 3 till 12 gånger det normala i vissa distrikt. En kommitté som fick i uppdrag att forska i saken kom fram till att svaveldioxid och svavelsyra troligen

medicinskt

mer är likaledes svårt att definiera — på åtskilliga håll talar man om konstitutionella faktorer, dvs. medfödd disposition. Ett stöd för denna teori är att sjukdomen är mycket vanligare hos män än hos kvinnor. I åldern 40—50 år har männen kronisk bronkit cirka 3—4 gånger oftare än kvinnor. Grupperar man efter rökvanor, yrken, bostadsförhållanden m. m. finner man ingen skillnad mellan könen. Påtagligt är emellertid att en allergisk disposition ökar riskerna för en kronisk bronkit.



Klimatfaktorerna anses spela viss roll — den stora skillnaden i bronkitfrekvens i olika klimat talar härför — och de ibland nästan dramatiska förbättringarna vid klimatbyte i de enskilda fallen stärker denna uppfattning. Englands fuktiga klimat bekräftar "högländernas" favör för att inte nu tala om saltorkade ökentrakter. År 1953 kunde t. ex. 20.000 dödsfall i kronisk bronkit inregistreras i England och Wales, medan man hade 16.000 i bronkialkancer och 8.000 i lungtuberkulos. Jämfört med vårt land är dödsorsaken (kronisk bronkit) 20 gånger vanligare i England. I England räknar man med att 1/3 av alla män och 1/6 av

förlopp, kan inträffa vid vissa störningar i väderleken. Ett exempel på sådana störningar är väl den katastrof som drabbade London i december 1952, då genom s. k. temperaturinversion en dimma med stark luftförorening uppstod. Genom att vindstilla rådde kom dimman att ligga kvar över London i flera dagar. En stark ökning av dödligheten inträffade och den drabbade nästan uteslutande personer med kroniska sjukdomar i luftvägarna. Under loppet av dessa dagar dog inte mindre än cirka 4.000 personer på grund av akut försämring av sina kroniska luft-

bar skulden till den ökade dödligheten. Även i Amerika har man funnit att luftföroreningar har samband med andningsförmågan hos personer med kronisk bronkit.



De engelska undersökningarna visar att ett ganska litet fåtal kroniska bronkiter härstammar från akuta luftvägsinfektioner i barndomen. Det största antalet uppkommer i 40-årsåldern och senare, betydligt oftare hos män än hos kvinnor. Högre sjukdomsfrekvens har konstaterats bl. a. hos s. k. utearbetare.



Tower Bridge, London.

fria frågor

Under denna rubrik är inte frågorna bundna till något visst ämnesområde, men om deras innehåll är så formulerat att en längre utredning är nödvändig kommer frågeställningarna ev. att behandlas i någon specialartikel. Vi kan givetvis inte lova svar på allt, men vi lovar att göra vårt bästa — välkommen med frågor till oss! Adressen är: *Tidskriften Status, Box 4149, Stockholm 4.* Märk kuvertet "Fria frågor".

Socialhjälp — merbehov och lungsjuka

I ledaren i Status sept.-nummer talas om att behoven är "omätbara". Det är kanske en principiellt riktig uppfattning, men den som söker socialhjälp vill ha sin egen situation bedömd och rättad efter olika omständigheter. För den som t.ex. drabbats av tbc måste väl ett annat bedömande till än om man kommit på obestånd genom ekonomiskt lättsinne och oförmåga att hålla ihop sina tillgångar?

Behovsprövad 1960

SVAR: Vår ledare avsåg inledningsvis att belysa behovsprövningens svårigheter. Socialhjälpslagen kan emellertid kompletteras med vissa praktiska anvisningar om aktuella hjälpbehov. Sådana anvisningar utfärdas bl.a. av Kungl. Socialstyrelsen. I dessa anvisningar kan man fästa uppmärksamheten på vissa merbehov, t.ex. vid sjukdom. Sålunda heter det i "Råd och anvisningar i socialvårdsfrågor" (utfärdade av Kungl. Socialstyrelsen nr 97 1956) att "socialstyrelsen vill rikta socialnämndernas uppmärksamhet på sanatoriepatienternas problem vid utskrivningen, så att icke eftervården med kostförstärkning, bostadsstöd och arbetsträning försummas." Som exempel på hur sådana anvisningar fungerar i praktiken kan vi här specificera

en del bestämmelser för hjälptagare i Stockholm. Även om förhållandena ställer sig något annorlunda på Er egen plats kan det dock vara av intresse att studera denna sammanfattning. Det gäller alltså Stockholm från den 1 aug. 1960:

Stockholms stads socialnämnd har beslutat höja understödsnormerna i Stockholm enligt nedanstående:

Familjetyp	Månadsbelopp
Ensamstående	kr 225:—
„ med 1 barn „	300:—
„ „ 2 „ „	360:—
„ „ 3 „ „	410:—
„ „ 4 „ „	455:—
„ „ 5 „ „	495:—
Makar utan barn	340:—
„ med 1 barn	405:—
„ „ 2 „ „	465:—
„ „ 3 „ „	515:—
„ „ 4 „ „	560:—
„ „ 5 „ „	600:—

Ovanstående belopp äro normalbelopp och kunna över- eller underskrivas i enstaka fall och efter särskild prövning. Hyreskostnader, bidrag till bränsle m.m. och kostförstärkningsbidrag äro ej inräknade i beloppen.

Kostförstärkningsbidrag utbetalas med oförändrat belopp — kr 45:— per månad — mot företeende av läkarintyg.

Även fickpengsbeloppet utgår oförändrat med kr 60:— per månad. Gäller i huvudsak patienter vid sanatorier och konvalescenthem som beviljats fri vård genom socialvården.

Hjälp till självhjälp — näringshjälp

Att skapa något " eget " kan kanske verka en smula romantiskt för en svårt handikappad, men jag har faktiskt funderat på en egen rörelse av något slag. Har sett i Status att det finns vissa möjligheter. Hur mycket kan man tänka sig i starthjälp och vilka har hand om medlen och avgörandet i sådana frågor?

Beredd att göra ett försök

SVAR: Ni bör söka kontakt med arbetsvårdserpeditionen vid närmaste arbetsförmedling. Det finns medel för inköp av arbetsmaskiner, verktyg, fordon m.m. och de bidrag, som står till arbetsförmedlingens förfogande är maximerade till 5.000 kr, dvs. högsta belopp som utgår. Även socialnämnderna ute i kommunerna har möjlighet att i form av s.k. frivillig socialhjälp bevilja bidrag till att starta någon egen rörelse, inköp av verktyg osv. Innan Ni fördjupar Er alltför mycket i anslagsfrågorna är det nödvändigt att tänka igenom alla detaljer: rörelsens omfattning, kostnad, lönsamhet och förutsättningar. Arbetsvårdstjänstemannen vid arbetsförmedlingen kan säkerligen hjälpa Er med en utredning, men Ni måste ha klart för Er att det krävs rätt mycket av Er själv också att vara " egen företagare ". Allt är givetvis beroende av hur Ni lagt upp planen och vilka praktiska möjligheter, som finns på Er ort att förverkliga den. Alla människor med handikap är naturligtvis inte lämpliga att driva egna rörelser, men för många kan näringshjälpen betyda en egen framtid och försörjning.

LÄTTJANS PROBLEM (Synpunkter av Eric Fromm)

Det är förvånande att psykologer och lekmän kan hålla fast vid åsikten om människans naturliga lättja, när det är så många iakttagbara fakta som motsäger den.

Lättjan är ingalunda normal, den är ett symptom på psykisk ohälsa. Ja, ledan är ett av de allra värsta symptomen, då man inte vet vad man ska ta sig till med sig själv och sitt liv.

Även om människan inte fick någon ersättning i pengar eller på annat vis, skulle hon vara angelägen att använda sina krafter på något förnuftigt sätt, därför att hon inte står ut med den leda som överksamheten framkallar.

Arbetscentralernas uppgifter

Arbetsvårdens arbetscentraler i hela Sverige är ännu ganska okända för den stora allmänheten, säger föreståndare Axel Syde vid Malmö stads anläggning för handikappade. Han har också en del tänkvärda synpunkter på samspelet mellan bidrag och arbetslöner. Statliga och kommunala bidrag är ofta sammanblandade på ett föga funktionsdugligt sätt — det behövs samordning och översyn framhåller herr Syde, som skickat oss denna artikel.



Monteringsarbete vid verkstaden i Malmö.

Utanför de gränser av lagar och förordningar, som samhällsmaskineriet måste omgärdas med, kommer det alltid att finnas människor, vilka icke utan besvär kunna anpassas till ett normalt arbetsliv. Många måste kanske nöja sig med en verksamhet i skyddad miljö men denna måste i så fall efterlikna det normala arbetslivet i så hög grad som möjligt. I denna miljö kan en man med kanske 80 %-ig arbetsförmåga skyddas från 100 %-ig arbetslöshet.

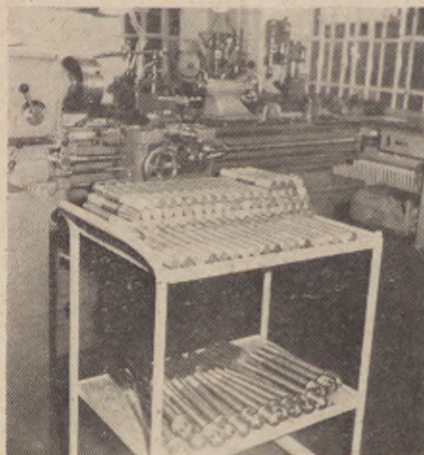
Vid studiet av en individs anpassningsproblem till en arbetsuppgift kan man givetvis icke bortse från den dynamiska växelverkan, som ständigt råder mellan individen och dennes omgivning. Arbetscentralens huvuduppgift måste därför vara att försöka placera rätt man på rätt plats i rätt omgivning.

För att kunna uppnå dessa syften har man till arbetsvårdens hjälp börjat etablera arbetscentraler över hela Sverige. Här har man möjligheter att studera klientens beteende i en normal arbetsmiljö. Därefter har man lättare att bilda sig en verklig uppfattning om vederbörandes förutsättningar för att klara sig i produktionslivet eller med någon lämplig verksamhet i skyddad miljö.

Till stor nackdel för arbetscentralernas utveckling, saknar tyvärr flertalet även en ytlig kännedom om arbetscentralernas uppgifter och ändamål. Här fordras i sanning informationer och upplysningar.



Trycksaker, pappersavdelningen.



Arbetsdetaljer från metallavdelningen.

Allmänheten måste upplysas om att det bakom arbetscentralernas ofta torftiga fasad finnes frivilligt hårt och målmedvetet arbetande handikappade av olika slag, som i arbetscentralerna ser en chans att genom arbetsträning kunna helt eliminera eller åtminstone avsevärt reducera verkningarna av ett handikap.

Vid arbetscentralerna arbetar man icke p. g. a. ett yttre tvång utan genom en fri inre vilja, som kan leda till att en arbetsutestängd åter kan försörja sig och de sina genom eget arbete. I sin bästa och rätta utformning kan arbetscentralen liknas vid en träningsplats, där målet är återställd eller ökad arbetsförmåga.

I likhet med träningen på en idrottsplats bör träningen på en arbetscentral givetvis ske under progressiva arbetsformer och utan yttre tvång. Likaså bör träningen vara förenad med någon stimulerande faktor. På idrottsbanorna är kampen om sekunder och meter det väsentliga men på arbetscentralerna måste detta utbytas mot en till arbetsprestationen väl avvägd ersättning. De ekonomiska bekymren bör icke upptaga allt för stor del av den arbets tränande individens intresse. Utan arbete och lön böra kopplas samman till en organisk enhet och på ett sådant sätt att vederbörande inser nödvändigheten av att arbeta.

Ett varnande exempel utgör lönesystemet vid våra fängelser, där lönen icke står i rimlig proportion till

vederbörandes verkliga prestationsförmåga. Det vore bättre att betala internen avtalsenlig lön mot avtalsenlig arbetsprestation samt låta honom betala för mat och husrum, för sin familjs uppehälle och för de eventuella skador han förorsakat. Vdi frigivandet skulle hans arbetskapacitet ligga i nivå med det fria näringslivets och han skulle få lättare att klara sig i samhället.

Denna enkla reform bör, även vid låga utförsäljningspriser, kunna göra verkstäderna självbärande och samtidigt väsentligt underlätta uppgifterna för yrkesmästare och arbetsledare.

I den laddade atmosfär som finnes mellan närande och tärande grupper dyker arbetscentralerna upp som en spänningsavledande buffert.

I dess grundidé tycker man sig se en utomordentlig lösning på ett svårlost problem. Den passivitetsstimulerande situationen för en handkappade utbytes mot en betald arbetsuppgift i en aktivitetsstimulerande miljö samtidigt som man tager hänsyn till individuella anpassningssvårigheter.

◇

Därmed tycker man att allt borde vara o. k. inom denna gren av arbetsvården. Tyvärr är så icke fallet. Det dyker upp många nya orosmoln vid horisonten.

Sålunda äro de statliga och kommunala bidragen sammanblandade på ett icke funktionsdugligt sätt och betydelsen av den industriella sektorns samordning med arbetscentralerna helt förbisedd. Även fackliga och ideella organisationer vill ha sitt finger med i spelet om den handkappade.

Sannolikt är, att det goda uppslag som arbetscentralernas idé representerar riskerar att plottas bort med hjälp av ovederhäftiga slogans, utredningar och expertutlåtanden, som kanske äro nödvändiga i det politiska livet, men som sakna allt praktiskt värde i det verkliga arbetslivet.

Det är sannerligen högt på tiden att en stabilisering kommer till stånd och att stat och kommun visar en större förståelse och uppskattning av det omfattande arbete och det stora intresse som alla anställda hittills nerlagt vid arbetscentralerna.

I Status Julnummer 1960

möter Ni många kända pennor:

JOHANNES EDFELT

SVEN VALLMARK

ERIK LUNDEGÅRD (ELD)

GÖSTA KNUTSSON

GUSTAF RUNE ERIKS

ARNE NYMAN

EMIL HAGSTRÖM m. fl.

Köp
i
tid

Artiklar — noveller — lyrik

◇

Omslag i fyra färger — barnsidor i färg

◇

Text och bilder i toppklass

Priset
alltjämt
2:50

VÄRLDSMÄSTARBESÖK

på Renströmska sjukhuset



Världsmästaren i tungviktsboxning, Floyd Patterson, tog den svenska befolkningen med storm. Många ville se honom och det fick också patienterna vid Renströmska sjukhuset i Göteborg. Att den här godmodige gossen kan dela ut så hårda smällar verkar otroligt — eller vad säger vår egen Ingemar Johansson?



"Hus- och reseapotek" modell 1772

Av Erik E. Lindström

Teckningar: SVEN BJÖRNSON

För en tid sedan fann jag på en gård i Dalarna en liten bok med gulnade blad instoppad i biblioteket. Det var "Hus- och Rese-Apoteque, På Hennes Kongl. Maj:ts Nådigste Befallning Upsat Af Archiatern och Riddaren Rosen von Rosenstein". Utgivningsåret är 1772.

Det blev en intressant läsning, som gav goda inblickar i hur det gick till på den gamla goda tiden, när folk blev sjuka och måste söka vård. Med stigande förvåning finner man att under en tid, som brukar kallas upplysningens, rena barbariet rådde på läkekonstens område och man tänker med fasa på alla de sjuka, som sköttes eller rättare sagt avlivades efter anvisningar av dåtidens läkare.

Vad skulle nu ett välförsett hus- och reseapotek innehålla? Först nämns "Kylande Pulfwer". Det skulle användas när man kände hetta i kroppen. Om det inte hjälpte, så skulle man dricka ett kvarter klar vassla morgon och kväll, varvid också huvudvärk och hjärtklappning botades. Det kan tilläggas att klar vassla även borde drickas av friska personer, som befarade koppor, mässling eller scharlakansfeber. Dessa sjukdomar skulle då bli lindrigare. Tyckte man vasslan var för sur, så kunde man blanda i lite honung och fick då ett gott medel mot "Bröst-sjukdomar" på köpet.

*

Kylande pulver var också utmärkta, när man inte kunde sova "utan känner ett pulserande i kroppen, vänder sig ofta och kastar sig i sängen". Men därmed var dess undergörande verkan inte uttömd. Det skulle också användas vid s. k. "Inflammations-Febrar, hvilka ansätta någon wiss del, til ex. Lungan, Levern, Mjälten, Tarmarna, Blåsan, etc."

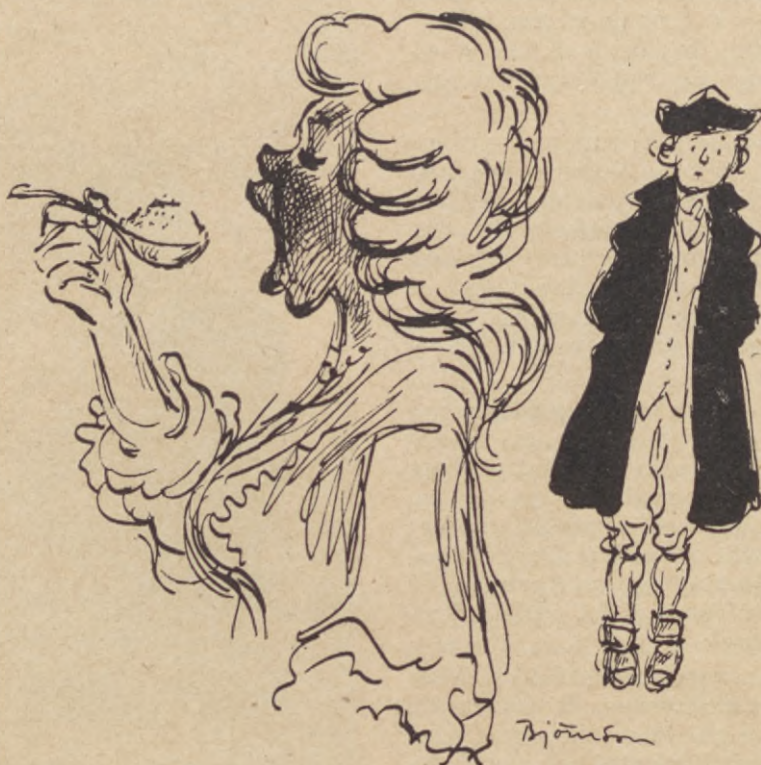
Det märkliga med dessa senare sjukdomar är, enligt författaren, att "manfolk äro mer underkastade dessa Febrar än Fruentimmer, köttätare mer än de som äta grönt och Vegetabilier, de som hafwa

hårt hull mer än de som ha det löst". Han tillfogar en obetalbar sats: "Ju starkare man är, i dess mera fara är man".

*

Den senare satsen är man beredd att understryka, när man får följa behandlingens vidare gång. I varje fall kan man tryggt säga, att en svag person hade fördelen att avlivas på ett tidigt stadium, medan en starkare fick uppleva hart när obeskrivliga gräsligheter innan han med till visshet gränsande sannolikhet förpassades till en sällare värld. Vid dessa "Inflammations-Febrar" räckte det inte med

kylande pulver. Åderlätning, som tillgreps vid de flesta sjukdomar, måste nu bli särskilt omfattande och upprepas gång på gång med några timmars mellanrum "til des pulsen kännes vara någorlunda blöt", det vill säga patienten fullständigt utmattad. Visst förlorades på detta sätt mycket blod, men, säger författaren, "det är bättre at lefwa, fast man skal behöfwa några veckor til at repa sig än at dö blodrik". Åderlåtningen skulle ske så nära det "inflammade" stället som möjligt. Blodiglar placerades sedan, där ådern öppnats och på tinningarna, "omkring ögat när det är inflammerat, under örat



"Ansiktrodnad" var en svår åkomma för damerna, men tog man ett par skedar av medlet "Cremor Tartari" med socker, fanns det hopp om tillfrisknande.

när det lider, vid sätet när taggar in-flammerats". Den sjuke skall så ha lave-mang två gånger om dygnet. På det "in-flammerade" stället placerades vidare en spansk fluga och vidare kunde man lägga ett omslag bestående av ett lod stött lång-peppar, lika mycket ingefära, "som blandas med äggehvita och bredes ut på Hampa, värmes på Säng-wärmare och appliceras".

Man frågar sig hur över huvud taget en människa kunde uthärda en sådan behandling. I boken heter det förnuntigt: "Begyinner en sjuk i Inflammation på Lungorne, at på en gång andas långsamt, så faller han i yra. Likaså i Pleuresie (lungsäcksinflammation). Flyttar sig stinget til axeln, är det ett gott tecken, men försvinner det ur sidan och stannar i hufwudet, i levern eller på tarmarne, så bådär det swår utgång. Kallbrand har slagit til, om den sjukas ansikte ser blyfärgat ut, läpparne äro blåaktige och näsan spitsig."

Att de flesta sjuka, som genomgått ovannämnda behandling, bör ha sett ut på det viset behöver väl knappast betvivlas.

För reumatism rekommenderades ungefär samma kur: "tillräckelig åderlätning, kylande Laxérmedel och mot nättrén Campher-Pulfwer". På det värkande stället skall vidare blodiglar placeras. Kuren hjälper likaså mot migrän, men då måste man akta sig för "köld, blåst, stark solhetta, nattvak, resor om nätterna, obstruction, indigestion, heta drycker, win som är i arbete, hård mat, skinka, rökt kött och dylikt".

Ett annat undergörande medel var *Cremor Tartari* med socker. Man skulle ta ett par matskedar av pulvret och det hjälpte mot ansiktsrodnad, kräkningar, blodstörtning, s. k. rötfebrar, vattusot och slag. Vad rötfebrar var för något framgår av att de förorsakade matleda, elak smak i munnen och oren tunga, seg och skummig spott, "buller i underlifwet", osv. Man känner sig nedslagen och matt, hänger med huvudet, har ont i rygg och knän, får huvudvärk och feber. I sammanhanget gör författaren en kommentar, som åtminstone inte helt saknar vettighet: "Skada är att allmogen hos oss sällan hafwa Trädgårds-täppor. Ymnigheten av mogen frukt afförer skämd galla och cruditeter och förekommer således både rötfebrar, fläckfebrar, rödsot och andra swåra sjukdomar. Skada är ock att deras rum gemenligen äro små, med låga tak, hwaraf sker, at i dem är för varmt och luften i dem blifwer skämd, hälst när flere ligga i samma rum, och som oftast



Många av de undergörande pulvren och medikamenterna var lika skadliga för patienten som de var vinstgivande för läkaren och apotekaren.

händer deruti hafwa deras mat och öfriga förråd. Til en swår Feber behöfwes ej mer än skämd luft, orenlighet i mage och tarmar. Kommer dertil owanlig swår wäderlek, dyr tid, hunger, skämd säd, sorg, fruktan och osnyghet, så har man snart en farsot."

Mot rötfeber rekommenderas främst kräkmedel. Att "bota slag" går genom att

"minska blodets häftighet och samling innom hufwudet". Det sker "med en stark åderlätning, på hals, arm eller fot, hwilken bör repeteras, til des pulsen gifwer sig, andedrägten lättas, ansiktet något bleknar och halsen smalnar". Vidare bör man vidta en djup koppning i nacken och placera blodiglar där liksom på tinningarna och under öronen och till sist — naturligtvis! — upprepade lavemang.



"Åderlätningen" upprepades tills pulsen kändes vara någorlunda "blöt".

Många är de undergörande pulvren och medikamenten, i de flesta fall lika skadliga och orimliga för patienten som vinstgivande för läkaren och apotekaren. Man kommer att tänka på en strof ur *Salig Dumbom*:

I medicin höll Dumbom för, evad man därom må glosera, att den helt säkert nytta gör åt medici om intet flera.

Där var *Chinchina-Pulfret* som rekommenderades inte bara mot frossor och febrar utan även för att bota magen, vid öppna sår och blodspottning, mot koppor, kikhosta, engelska sjukan och reumatisk värk. Där var *blyättikan* mot röda och inflammierade ögon liksom mot klåda i öronen, brännsår, ledvrickning, bräck och halsont. *Salg-droppar* mot "påkommande mattigheter, dåningar, swindel och kall swett". Där var vidare *Rhabarber-Pulfwret*, som särskilt framhölls därför att det

Forts. å sid. 5

Om äldre arbetskraft har gjorts åtskilliga utredningar under året. Följande tre färskas utredningar kan nämnas: "Utredning om äldre arbetskraft i statstjänst", utarbetad av personalchef Nils Ragnå och byrådirektör Ebbe Björkdahl (Socialdepartementet, stencil), ett betänkande "Medelålders och äldre arbetskraft", avgivet av en arbetsgrupp tillsatt av AMS, SAF, LO och TCO (distribueras av SAF, pris kr 10:—) och en utredning av doktor Margit Wohlin, "Hela folket i arbete", utförd på uppdrag av Möller-kommittén för åldringsfrågor (i bokhandeln kr 8:—).

En aktion för att bereda handikappade och äldre arbete i hemmet har startat i Norrköping. Det gäller sådana personer, som av olika skäl måste sitta hemma med sin sysselsättning. Det är socialnämnden, som tagit detta initiativ för att hjälpa dessa grupper till sysselsättningsmöjligheter.

Ett gemensamt teckenspråk för de döva i Norden har diskuterats vid en kongress i Danmark. Lars Kruth, ordf. i Sveriges Dövas Riksförbund, framhöll bl. a. om det gemensamma nordiska teckenspråket för döva:

— Ett vackert och ändamålsenligt teckenspråk som kan förstås över hela Norden innebär att några av de barriärer, som omger den döve, rivs ner; kring det gemensamma språket kan vi finna stimulans och nya idéer. Det tioåriga arbetet har lett fram till ett språk på 1.500 tecken, varav 1.000 avbildas i den planerade boken, och till vilket varje lands teckenspråk fått bidra med sina bästa uttrycksmedel. Boken skall tryckas i Köpenhamn under loppet av nästa år.

De s. k. rattfylleribrotten visar en markant ökning i de yngre åldersgrupperna. Åren 1954—1957 ökade dessa brott i åldersgrupperna 15—19 år och med 194 % mot 85 % i gruppen 35—39 år och 98 % i samtliga åldrar. Det ökade ungdomsfylleriet är inte — som man skulle kunna tro — en typisk storstadförteelse. Ökningen är störst i medelstora och mindre städer.

Hur ska man handskas med barn som "bråkar"?

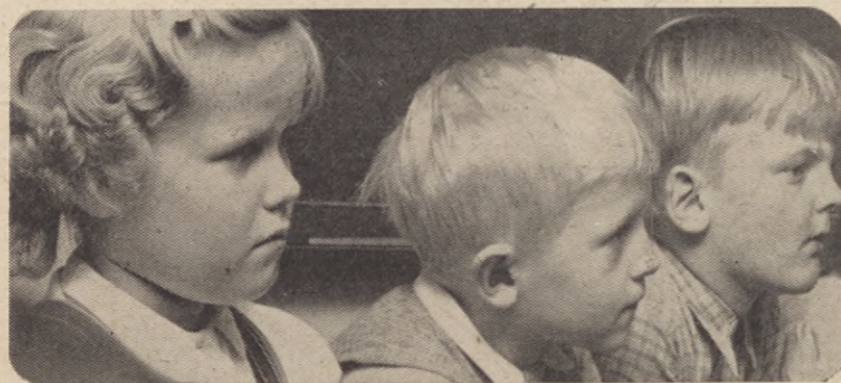
SVARET PÅ FRÅGAN
FÅR NI HÄRI!

Lillan vill inte sova. Lillan är två år och varje kväll är det likadant. När hon efter en timmes förberedelser äntligen kommit i säng börjar det värsta. Då är Lillan törstig och hungrig, alldeles för varm och så hon fryser! Hon måste till toaletten flera gånger, vill ha mera vatten, vill sitta i fars knä bara en stund, vill höra en liten saga till och så är hon rädd. Lillan är häpnadsväckande uppfinningsrik, hon är outtröttlig och kan hålla på till sena natten, hon får med lätthet de mest ängsliga föräldrar att förlora tålamodet.

tasi, tillräckligt med kontakt med mamma och pappa så reagerar det just så som vi ovan försökt beskriva. En vuxen människa kan med intellektets hjälp snabbt ställa om från en sysselsättning till en annan. Det kan inte ett litet barn. Det är mycket svårt för det att avbryta en trevlig sysselsättning för att göra något som verkar mindre intressant, som t. ex. att sova.

Lillan vet inte när hon är trött, ju tröttare hon är dess mer uppskärnad och aktiv blir hon. Det är mamma som måste bestämma när Lillan behöver sova och mamma måste veta att detta är en av de gånger, då hon utan tvekan vet bäst.

Att veta hur man ska handskas med barn har aldrig varit lätt. Förr i världen rådde stränga regler, någon befallde och barnet måste till



Den unga generationen är gripen av TV-tittandet — inte underligt för det är ju vi äldre också!

Och Lillan är inget enastående fall. De flesta två-treåringar i vår bekantskapskrets bär sig likadant åt, ingen av dem vill sova. Vad beror nu detta på och hur ska man bära sig åt för att få Lillan till ro?

Barnpsykologen fil. lic. Merit Herzman-Ericson hjälper oss att reda ut det här. För det första kan man nog säga att detta beteende är normalbetingat i en två-tre-åring utveckling. Om barnet har tillräckligt med frihet, tillräckligt med fan-

varje pris lyda omedelbart. Sen kom den andra ytterligheten. Ingen befallde och barnet fick maximal frihet och — i många fall upplevelsen av maximal otrygghet, eftersom det aldrig visste vad det skulle rätta sig efter. Nu håller det på att växa fram en förståelse för att medelvägen nog är den klokaste. Barn behöver kärlek med ömhet och kontakt, det behöver frihet och självförtroende och det behöver en fast hand som leder det genom åren tills den egna medvetenheten gör sig gällande.

De osäkra mammorna, de med dåligt samvete, är kanske mest råd-

da för att låta sitt barn uppleva någon form av besvikelse. Men småbesvikelser av den här arten — att inte få vara uppe så länge man vill — är inte farliga för barnet, tvärtom kan man väl tänka sig att de kan vara en förövning till de större besvikelser, som ovevkligen möter en människa längre fram i livet.

Att Lillan bråkar när hon ska sova kan givetvis ha andra orsaker än de normalbetingade. Om mamma och pappa varit borta hela dagen och Lillan är tvungen lägga sig så fort de kommer hem, utan att ha fått sitt kontaktbehov fyllt, kan hennes envisa vägran att somna bero just på den otrygghet hon erfar.

Sen kan hennes motstånd mot att lägga sig också bottna i att hon intuitivt känner att hon är i vägen. Mamma ska kanske bort på kvällen

ma i görligaste mån låta ritualen ta sin tid, även om den kan förefalla lång. Gör det till en rolig lek med tvättning och tandborstning. Lek Lillan ur dagkläderna och i nattlinnet. Låt henne godnattprata med pappa en stund och låt henne i lugn och ro, om hon så vill, pyssla om sin docka eller nallebjörn för natten.

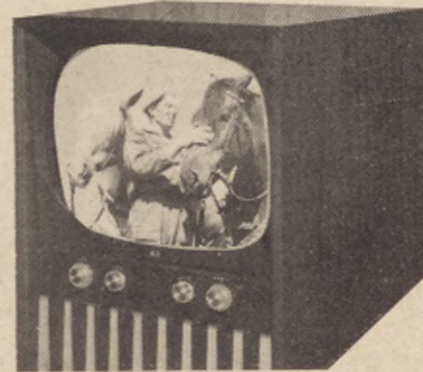
Uppfyll till en viss gräns hennes önsknings även om de kan förefalla onödiga. Vill hon dricka vatten igen så varför inte? Sedan hon lagt sig kan ni gärna sitta hos henne en stund. Berätta en saga eller småprata bara.

Allt detta tar tid och kan vara mycket tålamodsprövande, men det är viktigt att man unnar sitt barn denna form av pyssel, säger dr Herzman-Ericson. Klarar man inte av denna period av motstånd mot sänggående, som Lillan av naturliga skäl genomlever, kan det ha till följd att hon senare får besvärliga sömnrubbingar.

Uppfostringsproblem i TV-åldern

Lillan är en nattuggla

av
MIRJAM SVENHARD



För spännande saker i "rutan" glömer man både trötthet och skolarbete

eller vill fort få Lillan i säng för att i lugn och ro titta på ett TV-program, som börjar strax. Då kan man vara rätt säker på att Lillan på rent trots sätter igång hela arsenalen av oppositionsytringar. Hur ska man då bete sig för att Lillans sänggående ska bli så smärtfritt som möjligt både för henne och föräldrarna?

För det första är det bra om Lillan får lägga sig på en bestämd tid varje kväll. För det andra bör mam-

Nu är det inte meningen att Lillan ska få driva mamma alldeles från vettet, hon får inte hålla på hur länge som helst med att genomdriva sina mer eller mindre omöjliga önsknings. Vid en viss gräns måste mamma säga stopp. Även om det blir gråt och tandagnisslan. Lillan lugnar sig snart ty vid hennes år trivs hon fortfarande med att lyda den hon känner sig lugn och trygg hos.

Ni har väl prenumererat på STATUS?

SMÅSTAD
Forts. fr. sid. 17

den här stan". Den dalmasen upplevde säkert inte småstadssommaren.

Småstadssommaren med fridfulla kullerstensgator och doftande trädgårdar innanför röda plank. Folk går och pysslar med blommor och trädgårdsland. Fåglar sjunger, ibland hörs en kratta rassla mot gruset. Man finner vid en kopp kaffe att allting är ganska gott. Man gör sig ingen brådska, varken med ord eller annat. Man är nöjd — vad finns därutöver att hinna ikapp.

Till småstadssommarens stora glädjeämnen hör Stadshotellets trädgård. Här kan man sitta någon ljum augustikväll under fullmånens gula lykta och äta en kräftsopé. Och låta musiken dra iväg med sig till Birger Sjöbergs "Lilla Paris". Småstaden dansar också. Men man finner väl knappast längre någon Frida att bjuda upp, man får nöja sig med någon av de många tusen kopior av Brigitte Bardot som översvämmar världen.

Skulle det bli långsamt kan man alltid önska att man hade varit med på den upprymda midsommardans som trädde någon gång mellan de tvenne världskrigen — då stadens poliskonstapel somnade och inte kunde flyttas på grund av sin kroppsvolym, men som fick sin soffa utburen till sig, jämte nattduksbord.

Detta är ju en i grunden god och idyllisk historia. Elakare är däremot den som berättar om gästen på Stadshotellet som omilt väcktes, därför att lakanen skulle tjänstgöra som borddukar i matsalen. Stadshotellet påstår att det numera kan gå för sig att gästen får ligga kvar i dess sängar även om det dukas i matsalen. Det betvivlas inte alls.

Vacker ligger den lilla kyrkogården i en sluttning, skuggad av höga lindar. Omedelbart innanför de svarta järngrindarna ligger "Vår Käre Lille Gustavs sista vilorum". Kullen är borta, gräset har fått växa vilt över graven. Varför får han inga besök? undrar vandraren. Har föräldrarna flyttat från orten, är de döda?

Det sitter några pensionärer på en soffa och sträcker på sina stelrande ben.

— Det är fridfullt här, säger den ena.

Ibland räcker inte ens idyllen.

Nils-Eric Björsson:

Det är inte fler gator än de kan räknas på ena handens fingrar.

Kullerstensknaggliga drar de förbi små röda hus med gröna fönsterluckor och portar. Pelargonia lyser i fönstren, hemtrevnadens trofasta blomma.

Små kullerstensgator och lutande röda plank. Därinnanför täppor och trädgårdar, om sommaren blommande och doftande.

På några håll sitter skvallerpegel kvar. Om vintern har de granarnas steg att bevaka, om sommaren främmande folk med det pittoreskas sugkaramell i munnen.

Små fridfulla kullerstensgator — — Med något av evig söndagsfridmiddag över sig.

Annorlunda nere vid torget — — med rådhus, stadshotell och affärer. Och busshållplats med tidningskiosk

Småstad

En presentation av småstaden
och dess konstnär

REINHOLD LJUNGGREN



Reinhold Ljunggrens småstad i "Vinterskymning", ett fullgott bevis på att konstnären behärskar denna miljöskildring.

och ett par gula soffor. Här är liv och rörelse — vanliga dagar har hänt att både fem och sex personer samtidigt varit på väg över torget. Och så postmästarns ständigt snokande hund.

Små fridfulla gator och låga hus. En smal och slingrande å som drar genom staden — — —

Visst finns den gamla småstaden kvar. Med sin frid och ro, sin förtjusande charm. Visst kan man ännu här förnimma mycket av gångens tids atmosfär. Det är liksom man kan stå och undra om inte tant Grön, tant Brun och tant Gredelin snart ska komma ut ur en port.



Naturligtvis tränger den nya tiden på. Den moderna bebyggelsen rycer fram utifrån med villor, höghus och punkthus. Sluter allt starkare kring staden sin mur. Utvecklingens hand undkommer ingen.

Men långsammast går naturligt utvecklingen utanför den brusande

allfarvägen, på en plats som ligger bortom de stora trafikstråken. Till det ursprungliga av vår lilla stad, det inre, har inte mycket av den moderna tiden nått.

På en liten höjd ligger kyrkan och ser ned över staden. Som ett förmanande finger pekar dess torn. Kanske är det därför som ingenting händer här, eller det som händer bara sådant som skvallret tar hand om.

Om polisen sägs att hans enda kap är en bortglömd cykel. Naturligtvis är detta tal en god illustration till lugnet i staden. Men det ligger också en del gyckel i det. För polisen lär vara vaksammast och livligast vid priffbordet.

I sin ungdom var han en stor bråkstake, berättas det. Svår för myndigheterna att få bukt med. Det

enda sättet att få ordning på honom var att göra honom — till polis. Säkert är exemplet efterföljanstvärt.

En gång var staden en uppskattad badort, på salig Oskar II:s tid. Då kom badgäster från när och fjärran. Kallbadhus byggdes utanför hamninloppet. Åbackarna gjordes till strandpromenader. Societetshus uppfördes till förnöjelse för stadens badsocietet. Det var baler och fester. Nu är detta något förgånget, badsocieteten finns inte längre. Badlivet har antagit andra former, herrbaddräkten förvandlad till badbyxa. Vi nämner det senare emedan vi erinrar oss en historia som cirkulerade i den lilla staden för några år sedan. Det var den tjocke direktören från huvudstaden som i likhet med många andra besökt stadens badplats för att ta sig ett dopp. Det blev

nu två timmar långt. De andra vid badet såg imponerat bort mot honom. De hade aldrig kunnat tro att han var ett sådant blötdjur. Åtskilliga äkta män fick heta badkruka av sin fru. Men direktören var inte det minsta stolt. Han frös och ville så gärna upp. Men hans badbyxor låg på botten någonstans.

Men sommargästerna själva tillhör inte det förgångna. Det är de och turisterna som väcker småstaden till liv, väcker den ur vinterns förnrosasömn. Eller ide rättare sagt. En småstadsskildrare konstaterade det icke märkliga i att vintersovare som björnen och igelkotten tämligen oskadda kunde nå våren. Men att människorna i en småstad kunde det utan större men än en viss trötthet i käkmuskulaturen och hjärnlobor, var ett mirakel, menade han. Det finns ju ingenting att tala om. Nu har det gått några år sedan detta uttalande. Man är kanske inte längre lika starkt beroende av att få avhandla grannarnas och invånarnas små angelägenheter. TV:n har kommit också till småstaden. Det har säkert blivit lättare att orka till våren.



Vinterns småstad är en annan småstad än sommarens. Då lever den lilla staden liksom inkrupen i sig själv, människorna är hänvisade till sig själva. Kanske är det om vintern som småstaden visar upp sitt sannaste ansikte, visar sin verkliga karaktär. Vintern är inte bara trygg kaffevedsrök från de små kåkarnas skorstenar, trivsamma trasmattor och julkortsglänsande snö. Klockans rofyllda tickande kan också mäta ut tristessen, kullerstensgatan utanför lägga grå snömodd i själen. Vintern är bjudningarnas tid, kortspelskväl-



"Torget i Trosa" sådant det kan vara om sommaren.



— Kyrkan "ser ned över staden" — tornet pekar "som ett förmanande pekfinger."

larnas och syjuntornas årstid. Så här kanske en junta kan gestalta sig — medan samtalsämnena är tämligen färska.

En avig och två räta.

"I går hörde jag grannens träta."

Sy in och släppa ut.

"Har ni hört att han gjort slut?"

Trä på tråd och träckla fäll.

"Historien kommer ifrån säkert håll."

"Tack för i kväll, min söta Emma.

Kors, jag glömde handarbetet hemma."

En och annan auktion hör till vinterns glädjeämnen. Ätminstone för den som inte varit anledning till den. Här träffar man folk och får ett tillfälle att för en billig penning öka på sina jordiska skatter — även om

man själv vandrar på gravens brädd. Det är att hoppas att auktionsför rättaren ska vara på sitt bästa humör och ha några nya historier till hands. Och hur spännande ska det inte bli att se hur mycket hon lämnar efter sig. — Jaså, inte mer. Nä nä. Skryta går...

Småstadens tolerans klipper nära huvudet, har någon sagt. Eftersträvar en sorts själslig enhetsfrisyr som alla mer eller mindre underkastar sig. Det är sant. Småstaden drar sina egna gränser, som människorna inte får överskrida. Ett krusmsprång utanför går inte att dölja.



Det är om sommaren som småstadsideyllen är störst. Då turisterna kommer farande och på torget frågar var stan ligger någonstans. Ja, det var förstås en kraftig överdrift, frågan återfinnes väl bara ibland i replikväxlingen yngre årgångar emellan. Det är numera högst sällan som nedlåtenheten kommer hit på besök, men inte den stora förtjusningen.

Det är väl så att tillvarons alltmer tilltagande jäkt och hets har närmast människan till småstaden, fått småstadstillvaron att te sig som ett önskemönster, en önskedröm. Det är mycket längesedan som dalmasen sade, när han fick se vår lilla stad: "Nog grät vår 'erre, när han såg Jerusalem, men 'erre du min skapare vad han skulle storvula om han såg

Forts. å sid. 15

Då och då dyker det i pressen upp notiser om folk som utan föregående varning har råkat möta en björn ute i markerna. Egendomligt nog är det oftast kvinnfolk, bärplockerskor och andra, som råkat ut för dessa möten. Bakom detta konstaterande döljer sig dock inte skuggan av en antydning om att det är just härför som björnmötesskildringar brukar bli så dramatiska. Anledningen till att man gör klockast i att ta dessa björnmöten med en nypa salt, särskilt om de står i stockholmspressen, är en helt annan. En journalist, som för en del år sedan arbetade på en norrlandstidning, berättade en gång följande sedelärande historia:

— Det bästa man som korrespondent uppe i Norrland kunde skicka till stockholmstidningarna var notiser om björnmöten, sa han. Se, det var något som det lönade sig att komma med. Vad som i vår egen tidning var en liten petitnotis på insidan blev en tvåspaltare med feta rubriker på första sidan i stockholmstidningarna. Ringde vi någon gång in att en lappgumma råkat se bamsefar uppe i fjällen stod det dagen efter i huvudstadsbladet att hon fått fly för livet från ilsken slagbjörn. Bäst var om man kunde berättat något om stockholmare som mött björn. Kunde man sedan skicka med ett fotografi på stockholmsturisten i berättartagen blev det fina honorar.

*

Det finns all anledning till att inte blint tro på vad man i dag hör berättas om björnmöten. Björnen är ett sällsynt djur i vårt land, man stöter blott på honom längst upp i de stora norrländska skogarna och ödemarkerna. Vår björnstam ökar svagt och vetenskaparna tycks luta åt att det inte är förändringar i den av människan påverkade miljön utan fastmer direkt förföljelse av människan som orsakade ett utrotningsshot mot de svenska skogarnas konung. En annan undersökning visade att det är ytterst få av våra svenska björnar som är slagbjörnar, dvs. sådana som river boskap. När dessa björnar någon gång stöter på en människa brukar de själva bli minst lika förskräckta som den tvåbenta fienden.

Hur annorlunda var det inte i vårt land för bara hundra år sedan. Då strövade björnen fortfarande kring långt neråt södra Sverige. I Värmland och Dalarna var han till och med talrik. För att freda kreaturen höll man hårt efter björnen och ofta anordnades björnjakter med flera tusen drevkarlar.

På den tiden hade också björnen mycket större möjligheter än nu för tiden att riva kreatur; fåbods-systemet var vitt utbrett och kor, får och getter gick som-



Frans-Märit och Bamsefar

En rapsodi om
björnar och
björnjakter

av ARNE BROMAN

maren lång på vall i de stora skogarna. Eftersom kvinnfolket då i långt högre grad än nu var de som hade hand om kreaturen, är det naturligt att de ofta kom bamsefar in på livet. I Värmland och Dalarna går fortfarande historier om kvinnfolk som visat ovanligt mod i umgänget med björnen. Det berättas i bygdetraditionen inte sällan om fåbodjantor som gått bröstganges mot björnen med något enkelt tillhygge för att freda sina kreaturshjordar.

*

Enligt traditionen skulle också kvinnfolket ha ett hemligt vapen mot björnen, allt enligt vad som berättas i en mustig historia om en tapper dalkulla från Älvdalen.

Kullan hette Frans-Märit och var vid den tiden då berättelsen utspelas — mitten av förra århundradet — en ung, kraftig och käck flicka. Hon var kulla i Kolmarks fåbodar i norra Dalarnas skogsbygder, en trakt som vid den tiden räknades som speciellt björnrik. Fåboden låg mycket ensamt och avlägset och med tanke på de många björnarna fick Frans Märit med sig en gubbe vid namn Lo-Per. Han skulle vara skyddsvakt åt både

korna och henne. Lo-Per var utrustad med en stor, grovkalibrig björnbössa som han alltid hade med sig vid vallandet.

När man varit uppe på vallen en kort tid började det bli stor oro bland boskapen som inte ville lämna tunet. Det var tydligt att någon gammal slagbjörn höll sig alldeles i närheten av fåboden och att de när som helst kunde räkna med att få se björnen, eller "Lonn" som han också kallades. "Lonn" betydde "den ludne".

Så plötsligt en dag får de båda vallhjonerna se björnen. Han sitter i kanten av en liten myr och gnuggar ögonen, som björnar ibland har för sed. Det är ganska tydligt att han gör sig redo att gå till angrepp mot korna. Frans-Märit uppmanar Lo-Per att skjuta men han börjar i stället darra i björnfrossa. Liksom Märit står han gömd bakom några buskar ett femtiotal meter från björnen och för allt smärtdäri genom locka björnen att gå till anfall.

*

Frans-Märit såg stint på den darrande Lo-Per och uppmanade honom ännu en gång att skjuta. Han darrade ännu kraftigare än tidigare och bad henne för Guds skull hålla tyst.

— Ta hit bössan, din ynkrygg så ska jag skjuta, sa Frans-Märit till slut. Hon ryckte till sig bössan, klev ut vid sidan av buskaget, tog ordentligt korn och lade

Teckningar:
MAJKEN BANNER-WAHLGREN

an. I samma ögonblick tog Lo-Per sin tillflykt upp i en stor, tät gran.

Frans-Märit hade så gott hon förstod sikttat på björnen, men då hon aldrig tidigare hållit i en bössa visste hon inte att kolven skulle vila tätt intill axeln. När skottet nu gick av gav den gamla björnbössan henne ett kraftigt slag av rekyl. Hon föll på rygg med båda benen i vädret, därmed, som det heter i en gammal berättelse, visande Hans Majestät hur den kvinnliga delen av skapelsens krona ser ut i den så kallade ändalykten. Vid denna tid betraktades nämligen benkläder som en fullkomligt onödig lyx av allmogekvinnorna.

Trots sitt föga jägarmässiga uppträdande lyckades dock Frans-Märit skrämma iväg bamsefar, som förskräckt gav sig iväg från vallen.

Eller var det kanske tack vare kullerbyttan som Frans-Märit drev "Lonn" på flykten? Ja, det är inte gott att veta. I en del trakter i norra Dalarna har det länge levt kvar gammal folkstro enligt vilken en ensam kvinna i skogen bäst skyddade sig mot en mötande björn genom att lyfta på kjolen och visa ändan. Den farliga skogsströvaren lär vid denna åsyn bli så förlägen att han omedelbart vänder.

*

Enligt ryktet lär Lo-Per under sommaren ha snidat några särskilt vackra träskedar till Märit för att hon skulle hålla tyst med den för honom ganska genanta historien. Trots allt kom den ut och berättas fortfarande av folk i Älvdalstrakten.

Även om många kvinnor visat sig betydligt modigare än de så kallade skapelsens herrar vid mötet med björn ville man i äldre tider dock ogärna ha med fruntimmer att göra då man begav sig ut på jakt. Enligt gammalt jägarskrock kunde inget värre hända en jägare än att han på jaktdagens morgon mötte ett äldre fruntimmer.

*

I sin bok "Jagtnöjen" berättar den kurröse engelske björnjägaren Llewellyn Lloyd åtskilligt intressanta skildringar om björnjakter i 1800-talets Sverige.

Lloyd kom till vårt land i början av 1820-talet för några veckors jakt. Han kom att stanna här i hela 55 år, ägnade hela sitt liv åt jakt och fiske, var med om åtskilliga björnjakter och sköt själv över hundra björnar.

Om kvinnans roll i jägarskrocket skriver Lloyd:

— Då Jan Finne icke heller följande dagen, den 15 december, blev synlig gick jag in i skogen östligt från Tönnet för att



Björnfamiljen hade slagit sig ned på en liten ö, där en pojke upptäckte de lekande björnarna.

skjuta tjäder varvid jag åtföljdes av en bonde, Per Jonsson, som var en förträfflig skytt. Vi hade icke gått långt förrän han stannade så tvärt att jag trodde honom hava upptäckt en björn, en vargflock eller något dylikt. Vid efterfrågan upptäcktes, att han sett en "utlevad kärring" vilket skulle vara ett elakt tecken för vår jakt. Han förklarade att det var utan nytta att fortsätta vår väg, enligt vad han nyligen erfarit då han efter ett sådant kärringmöte väl träffat på en mängd fågel, men oupphörligt skjutit bom.

När allmogen drog till härnad mot björnen behövdes det dock ett sådant massuppstånd av folk att kvinnorna emellanåt fick vara med i själva jägarlaget. För knappt hundra år sedan anordnades vid Vänjansjön i Dalarna det största björn-

skall som någonsin hållits i vårt land. Bland befolkningen i Dalarna finns det fortfarande en muntlig berättartradition kring "Sturskälle" vid Vänjansjön.

*

Björnen hade vid mitten av 1800-talet blivit särskilt talrik i Älvdalens, Mora och Vänjans socknar. Särskilt revs många skogsbetande hästar och för att få ro för fridstörarna beslöt myndigheterna att anordna ett storskall. Från predikstolarna uppmanades allmogen att deltaga i skallet och snart var inte mindre än 4.000 personer samlade i en skallgångskedja som sträckte sig från Siljansfors upp till Älvdalen. Mot Vänjansjön skulle den 6—7 mil långa kedjan dragas samman. Efter tre dagar var en stor mängd djur, däribland många björnar instängda i en ring. Tjugotre björnar sköts här vid ett enda tillfälle samt en mängd vargar, lodjur och annat villebråd. Flera kvinnor deltog i skallet.

Att kvinnan ofta visade sig besitta stort mod i sitt umgänge med bamsefar bekräftas av den utomordentlige björnkännaren Lloyd. En vacker sommardag 1815 satt en gosse och metade i Vänern i närheten av Upperuds bruk. Han fick syn på en björn som lekte med fyra björnungar ute på en liten ö. Van som han var att betrakta björnen som dödsfienden sprang han genast hem till bruket och snart var en anseelig massa människor budade för björnjakt.

*

I roddbåtar gav sig män och kvinnor ut till ön för att skjuta honan och lägga beslag på de fyra ungarna. Ön var ganska stor, men man bildade skallgångskedja och fick snart sparat björnhonan som



Björnen rev geväret ur mannens händer och slog omkull honom.

tvingat upp alla fyra ungarna i några träd.

Hela dagen varade jakten och björnhonan fick flera skott på sig. Fram mot kvällen tog det svårt sårade djuret sin tillflykt till ett snår där det anfalls med yxor och andra vapen.

Bland de anfallande var en soldatänka, en stark kvinna i fyrtioårsåldern. Hon ville dela dagens ära och beväpnad med en grov stör gav hon björnen ett slag i huvudet.

Men björnen tyckte ej rätt om denna undfägnad, skriver Lloyd som fortsätter: "han vände genast hennes fötter dit som huvudet eljest borde hava varit och släppte henne därefter oskadad. Men i stället för att bli skrämmd av vad som hänt, tog hon en ny stake i stället för den första, som gått av, och började basa på djuret, som, till mycken förlustelse för skallfolket, lät henne för andra gången få en kullerbytta. Men vår amason lät sig ändå ej avskräckas utan tog en tredje stör (ty även den andra i ordningen var avslagen) varpå björnen gav henne en tredje kullerbytta, men därmed voro också hans krafter uttömda och han nedföll död under de kringståendes segerrop".

Som synes var det verkligt modiga kvinnor i gammeltiden.

Man vill dock inte rekommendera våra dagars kvinnor att försöka sig på samma närgångna umgänge med bamsefar om de eventuellt skulle råka stöta på honom. Det är inte alltid det går så bra som det gick för Frans-Märit och soldatänkan från Upperudsbruk.

På Upperudsbruk bodde för övrigt i början av 1800-talet en man som kunde berätta en synnerligen avskräckande historia om hur det kunde gå med den som bröstganges gav sig på skogarnas konung. Denne man hette Eurenus. Han hade varit ombord på ett 74-kanonskepp som sprang i luften vid svenskarnas drabbning mot ryssarna i Viborgska viken. Med en enastående tur klarade han sig och blev upplockad av ett ryskt amiralsfartyg, kom sedermera i fransk och engelsk tjänst och hamnade på sin ålders höst i Dalsland.

Eurenus berättar om ett skall som hölls i Västergötland 1790. Björnen var ringad, en soldat gick in i ett pass för att skjuta honom, men just då björnen kom emot honom klickade mannens bössa. I stället för att försöka fly försökte soldaten ta kål på björnen genom att sticka gevärspipan i hans mun.

Björnen vred som ett nafs geväret ur mannens händer och slog omkull honom. Soldaten låg som död och björnen läm-

nade honom snart ifred. I stället riktade han sitt intresse åt mannens gevär. Då soldaten mot reglementet tagit detta med sig på skallet och nu var rädd för att björnen skulle slå sönder det sträckte han ut sin hand och högg tag i muskdundret. Björnen märkte nu att mannen var vid liv och satte tänderna i nacken på honom. Då karlen låg framstupa slet björnen i ett tag av mannens huvudsvål så att den endast hängde fast vid pannan.

Den stackars soldaten hade trots sin fruktansvärda belägenhet nog sinnesnärvaro att ligga alldeles stilla. Han visste att detta var hans enda chans. Efter en stund lade sig björnen vid sidan om honom.

Det andra skallfolket strömmade till och fick nu se björnen ömsom betrakta dem från 15 stegs avstånd, ömsom slicka blodet från sin slagne fiendes huvudskål. Slutligen steg björnen upp och blev genast skjuten.

När soldaten hörde skottet rusade han upp men kunde ej se något förrän han vikit tillbaka huvudsvålen. En läkare som händelsevis var närvarande skar av den

skinnbit som höll fast huvudsvålen vid pannan och efteråt förband han mannen. Denne frisknade snart till. Han avskedades dock från soldattjänst.

— Emedan den militäriska etiketten ej tillät en soldat att vara utan hår, skriver Eurenus lakoniskt.

Inför historier som denna vill man livligt uppmana såväl manfolk som kvinnfolk att gå ur vägen vid möte med bamsefar. Min vän journalisten skulle förmodligen knutit följande reflexion till det berättade:

— Vilka notiser skulle man inte ha kunnat skicka till stockholmstidningarna om man levat för 100 år sedan!

Schacklösning

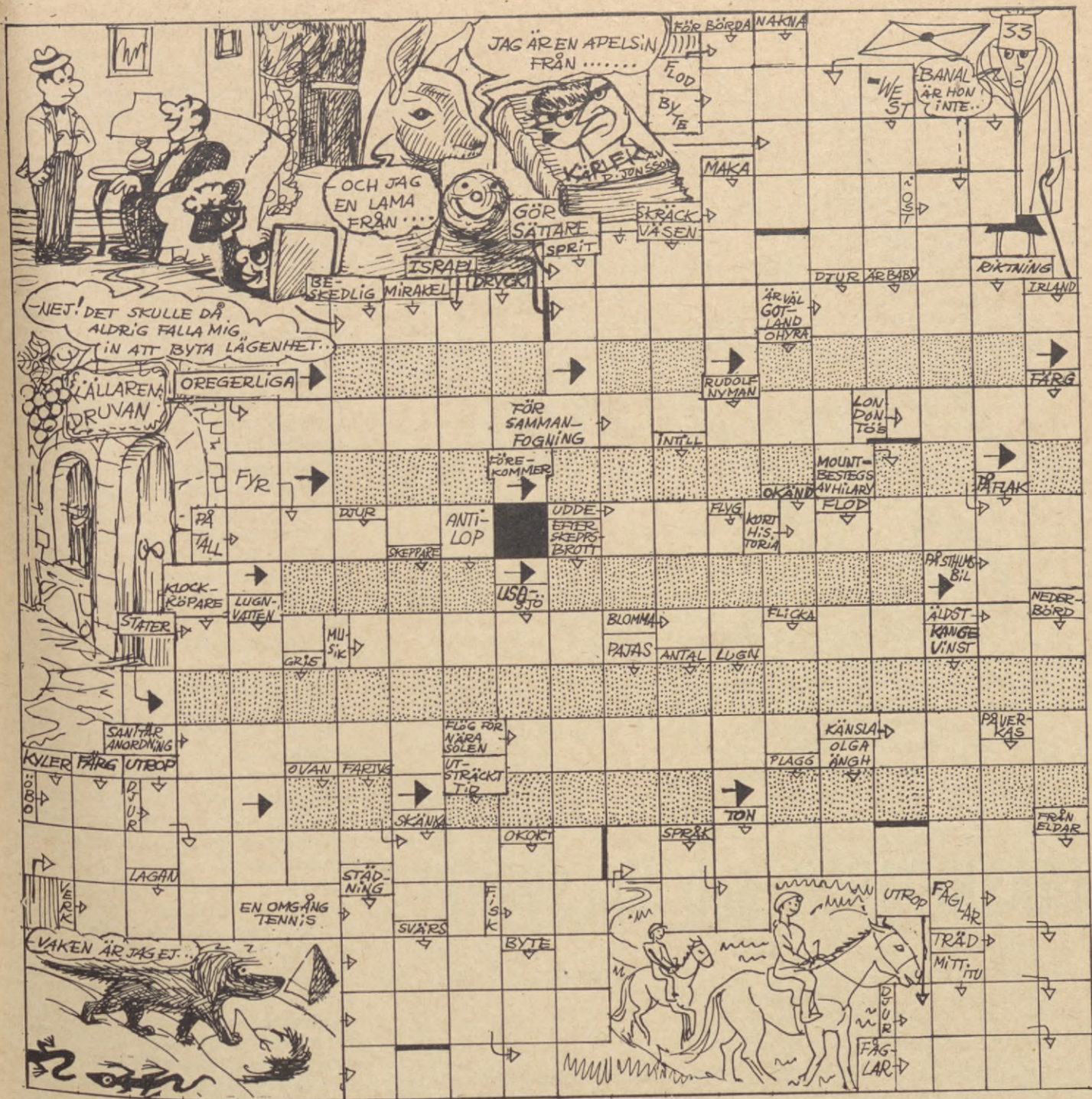
Lösningen till schackuppgiften av B. Giöbel: 1. Dh3! och svart är i dragtvång. 1. —, S-likgiltigt. 2. Dd3 matt. 1. —, f1D. 2. De3 matt. 1. —, f1S. 2. Dg2 matt.

Lösning till Bildkryss nr 7



Pristagare: 1:a pris kr 25:—, John Isaksson, Oskarsvägen 25, Örebro. 2:a pris kr 10:—, Colma Mattsson, Post-

fack 49, Gärnsnäs, Skåne. 3:e pris kr 5:—, Dagny Frid, Vrangelsgatan 17, 3 tr, Häl-singborg.



Bildkräys nr 9

Vårt oktoberkräys rymmer som ni ser lite av varje. Omväxling skadar inte den intellektuella leken — lycka till!

Namn

Adress

Postadress

Lösningarna måste vara Status redaktion, Box 4149, Stockholm 4, tillhanda senast den 5 december. För att få deltaga i tävlingen skall tävlingsbrevaren vara märkta "Bildkräys nr 10". — Tre priser utdelas som vanligt, nämligen ett på 25, ett på 10 och ett på 5 kronor. Lösning och pristagarnas namn meddelas i Status januarinumner 1961.



TRÄSNIDAREN och VALSVERKET

av

GUSTAF RUNE ERIKS

Vi satt där under den augustitunga lövgrönskan, gamlingen och jag, i själva skogskanten, bara ett slött stenkast från insjöstranden. Det var en varm och molnfri söndagsförmiddag framåt slutet av månaden, slutet av sommaren. Vi hade slagit oss ner på varsin stenbumling i den mörkt svalkande skuggan från träd-kronorna. Den gamle hade strax innan hittat ett stycke björkträ vid något av de små vinterhyggerna upp emot landsvägen. Han satt nu och täljde helt lugnt på den där träbiten.

Det var en inrotad vana hos honom att skära i trä: fanns det bara lämpligt virke tillgängligt, så drog han kniven ur slidan när han fick en ledig stund — och med hans livsstil blev det tämligen ofta. Hän-

derna skötte sig liksom själva medan han rökte sin gamla kroksnugga och med svårutgrundligt ansiktsuttryck lät blicken vandra över omgivningen — de tycktes alldeles isolerade där de hanterade kniven och björkstycket.

Gamlingen hette Björklund — Emil Andreas Björklund — men folket i den glesbebyggda trakten kallade honom av okänd anledning mest för Månne. Fast han fyllt sjuttiåtta eller sjuttionio år, var han alltjämt avundsvärt frisk och fri och

självständig. Han hade mest hållit till i skogen under sitt liv, aldrig ägnat sig åt jordbrukarslitet utan huvudsakligen försörjt sig med jakt, fiske och diverse smärre jobb åt de fåtaliga bönder i bygden som var någorlunda välbärgade. Sina träsniderier gav han ofta bort åt barnen. Ibland lät han dem helt enkelt ligga kvar på den plats där han skurit dem: i skogen eller på fälten eller vid förstutrappan till hans fallfärdiga stuga som låg invid en bäck ett stycke inåt skogen. Han försökte aldrig göra pengar av sin färdighet med täljkniven, det var lek och vila och skapardrift — rena amatörskapet. Ej heller ansåg han det vara särskilt svårt. Det var enligt hans mening enkelt: bara att komma underfund med träet och sen skära på rätt sätt — det var hela konsten, ingenting alls att orda om!

Den egendomligt ungdomlige, gubben Björklund var vanligen tystlåten, men då och då gav han övertygande prov på sin stora muntliga berättarbegåvning. Han hade osvikligt sinne för linjen och detaljerna i en historia, liksom för tonfall och pauseringar, för vikten av exaktast möjliga ordval, dessutom en påtaglig böjelse för lakonisk åskådlighet och förakt för all slapp mångordighet. Människor förekom ytterst sällan i hans skildringar, det var nästan alltid berättelser från naturen, från skogen, oftast från djurlivet. Särskilt minns jag en dramatisk historia om en kamp på liv och död mellan en vattenråtta och en vad han kallade lekatt — en strid han bevittnat då han en sommar hade grävt ett dike åt en av bönderna i kyrkbyn.

Ja, Björklund visste åtskilligt om djurvärlden och växtvärlden — han tycktes utan svårighet kunna tyda alla de små obetydliga och för flertalet av oss andra osynliga tecknen och förmådde också ofta sätta in dem i ett sammanhang där ibland det tillsynes efemära kunde få en alldeles oväntad vikt. Under sina strövtåg stötte han naturligtvis ofta på sådant som människor sällan blir i tillfälle att ta del av. En höstdag drog han mig under tystnad med sig djupt in i skogen. Målet för utflykten vägde faktiskt upp vägens mödor. Mitt på en öppen plats — en nästan cirkelrund glänta — låg två döda älgdjurar med hornkronorna intrasslade i varann. De hade utkämpat ett envig där på denna skogens egen publikfria arena och stött samman så olyckligt att de inte kunnat komma loss från varann utan nödgats dö tillsammans av svält, ända till slutet blickande in i varandras vanmäktiga och allt mattare ögon...

Den här fridfulla söndagsförmiddagen i skogskanten minns jag mycket tydligt. Vi satt i sluttningen ner mot sjön, skyddade för solhettan av de svala lövskog-

Teckningar av GUNNAR PERSSON

gorna, av en sensommargrönska som mörknat alltmera inför den ännu på obestämt avstånd bidande hösten. Gamlingen Männe drog korta, lekfulla bloss på sin krokiga och ålderdomliga pipa, lät lugnt registrerande blicken glida genom grönskan och ut över sjön — och hela tiden rörde sig hans händer i självklar verksamhet: nånting växte fram ur trästycket liksom utan att han tänkte på det, hans händer levde ett eget och gåtfullt liv.

En fisk slog i vattenytan, ringarna vidgades hastigt och dog lika snabbt. Några meter från mina fötter kravlade en ekoxe fram genom den kuperade terrängen — likt en grönskande, camouflagemålad pansarvagn i miniatyr. Och över sjön singlar tornsvalorna skriande fram och åter i susande djärva linjer och branta kast. Löven ovanför oss vaggade lätt för några vindsväp utifrån vattnet. Vågor utan kraft hävde sig lojt och tveksamt upp mot stenarna därnere vid stranden. Bakom den punkt där Björklund satt växte ett snår med törnrosbuskar, och i solflimret förvandlades han då och då till en gubbe som klivit in i en fixeringsbild: av ljus och skuggor flätad samman med de grönskande snåren och till hälften utplånad av dem...

Jag försökte fixera denne gamle skogs-gubbe som nu gäckades och med hjälp av solljuset och trädskuggorna flöt in i naturen och försvann, fast han hela tiden satt där, skarpögd, iakttagande. När jag betraktade hans arbetande händer och såg solstrålarna reflekteras mot knivbladet i snabba blänk och björkträet lysa friskt vitt mot en bakgrund av mogen grönska och vassa törnen, då kom plötsligt ett stort lugn över mig. Jag lutade mig bakåt och sjönk in i den milt susande stillheten; söndagsfriden där i det sköna sensommarlandskapet slöt sig kring mig och vaggade in mig i en rofylld vila, en ren lyckoförnimmelse.

Tornsvalorna svepte med ett svirrande vingsus förbi högt däruppe ovan trädens lövrika kronor och över insjöns stora vilande yta som åter splittrades av en fisk alldeles invid stranden. Stenen jag satt på var varm av solljus och skrovlig av ålder. De två rökpuffarna från Björklunds pipa svävade som tunna moln mellan mig och den lättjefulla förmiddagshimlen. Allting utandades frid, stillhet, dämpad livsglädje — mest kanske Männes outröttligt verksamma händer...

Plötsligt kom jag att tänka på ett mycket modernt, helautomatiskt valsverk som jag hade fått genomvandra och se i funktion bara några veckor tidigare. Den här söndagsmiddagen var min första efter en utlandsresa. Troligen var det den skarpa kontrasten till den fridfulla miljö jag nu upplevde som hade framkallat det då-



Med sina fyra ungar i rad efter sig gled en andmoder värdigt in mellan de glesa vasstråna i strandkanten

gande, jättestora valsverket för min inre syn. Det påstods vara ett av världens största i sitt slag och var beläget i tungindustriestaden Kladno, känd även som "Den röda staden" redan långt innan det nya seklet brutit in och det så småningom — efter lite trögt före i portgången — blivit allt flera och flera "röda städer" i både Europa och Asien.

Jag satt där i den uppsvenska naturidyllen och mindes det väldiga valsverket som på ett obegripligt sätt kunde drivas med en helt liten arbetsstyrka. Jag mindes de röd och vitglödande stålormarna som i häftiga, plötsligt hotfullt spända bukter hade slingrat och kastat sig — liksom under namnlösa kval — genom den djärvt planerade och förverkligade fabriksanläggningen, mindes hur preci-

sionen behärskat deras skenbart godtyckliga och okontrollerbara rörelser.

Men martinugnarna hade man inte lyckats — eller kanske inte ens brytt sig om att försöka — helautomatisera. Framför deras vitglödande, syreförtärande helveteseldar hade det stått storvuxna och svettiga män i full verksamhet med skovlarna, och jag hade tänkt att de så småningom måste komma att bli levande stekta, att de döende skulle falla till golvet av brist på luft, vatten, svalka...

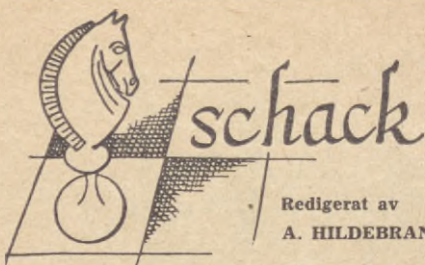
Nu befann jag mig långt från industriestaden Kladno med alla dess dånande ugnar och slingrande ormar av armeringsjärn som glödande och fräsande buktat sig av och an som i en ohygglig surrealistisk mardröm där materien fått liv och gått till anfall mot människan och hennes bräckliga värld. Jag vilade utan oro i nuets fria, sköna idyll, mitt i en av världens ljuvliga oaser. Och i skuggan av lövkronor och törnrossnår fortsatte naturgubben Männe med lugn säkerhet — utan minsta tecken på brådska eller tvekan — att forma ett stycke trä efter de hemliga lagar som styrde hans flitigt arbetande hantverkarhänder, vilkas precision när allt kom omkring kanske var jämförbar med det helautomatiska jättevalsverkets...

Jag lät blicken makligt hasa utför strandslutningen och sen vila mot insjöns yta som speglade himlen och solljuset och tornsvalornas svindlande ilfärder genom den klara, varma sensommarluften. Med sina fyra ungar i rad efter sig gled en andmoder värdigt in mellan de glesa vasstråna i strandkanten. Och plötsligt hördes den sköra men ändå auk-



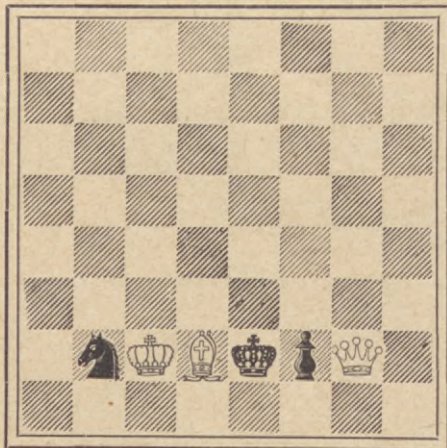
— låg två döda älgdjurar med hornkronorna intrasslade i varann...

Forts. å sid. 24



Redigerat av
A. HILDEBRAND

PROBLEM
av B. Giöbel
Svenska Dagbladet 1923.



Matt i 2 drag.

Denna ställning liknar snarare ett modernt radhus, än ett schackproblem, men är icke desto mindre ett sådant. Tre matter har författaren lyckats trola fram ur sin trollstav. Lösningen återfinns på sidan 20.

SCHACKOLYMPIADEN I LEIPZIG är i skrivande stund i full gång, men det dröjer ett tag innan dess partiskörd gallrats, kommenterats och blivit s.a.s. publiceringsmässig. Under tiden passar vi på att ge några intressanta och lärorika miniatyrpartier från den förra schackolympiaden som spelades i München 1958.

Franskt

Vit: Dückstein Svart: Kupper
1. e4 e6
2. d4 d5
3. Sc3 Lb4
4. e5 c5
5. Dg4 —

Teorin anser draget 5. a3 vara bättre.
5. — Se7
6. dxc5 —

På 6. Dxc7, Tg8. 7. Dxc7, cxd4. 8. a3, Da5 kommer svart till motangrepp.

6. — Lxc3+
7. bxc3 Sd7
8. Dxc7 Tg8
9. Dxc7 —

Vit har erövrat några bönder, men i stället är hans egna bönder på c-linjen synnerligen svaga. Dessutom får svart fria linjer för sitt angrepp.

9. — Sxe5
10. h4 Ld7
11. Lg5 Da5
12. Th3 Dxc5

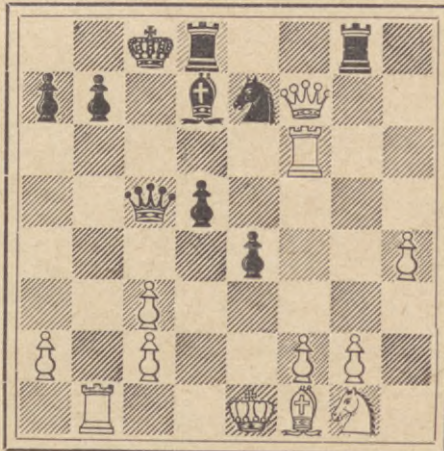
Bönderna på c-linjen är inget skydd för den vita kungen, vars läge börjar bli allt mera utsatt.

13. Lf6 S5c6
14. Tb1 e5
15. Tf3 0-0-0
16. Dxf7 —

Bättre var 16. Lxe7, Sxe7. 17. Txf7.

16. — e4
17. Lxe7 Sxe7
18. Tf6 —

Nu får händelserna ett snabbt förlopp.



18. — Sg6!
19. Tf5 Tgf8!

Svart avstår från kvalitétvinsten Lxf5.

20. Dxc6 Txf5
21. Sh3 Dxc3+
22. Kd1 e3!
23. Kc1 Dd2+
24. Kb2 e2

och vit gav upp. Slutställningen tillhör de mindre vanliga!

Trespringarspel

Vit: Nora Svart: Lokvenc
1. e4 e5
2. Sf3 Sc6
3. Sc3 g6
4. d4 exd4
5. Sxd4 —

En intressant variant kan uppkomma efter 5. Sd5!, Lg7. 6. Lg5, Sge7. 7. Sxd4, Lxd4, då vit kan vinna med 8. Dxd4!!, Sxd4. 9. Sf6+, Kf8. 10. Lh6 matt.

TRÄSNIDAREN...

Forts. fr. sid. 23

toritativa — liksom karaktärsfasta — malmklangen från kyrkbyn på andra sidan sjön, manande en möjligen alltför ovillig eller alltför trög allmog till kyrkgång, på samma sätt nu som under föregående sekel. Allting var sig egentligen likt, tycktes det, ingenting hade förändrats — den nya tiden var bara en fantastisk dröm...

Mäktig nådde klangen över vattnet: en tung, skön klang ur ett gånget sekel, en gången tid som fanns kvar i nuet. Klockaren skötte sin syssla, skötte sin klocka, gjuten av några nu sen länge döda klockgjutare som under livstiden haft sinne för de rätta måtten och de rätta klangerna — liksom gubben Björklund hade sinne för det rätta träet och det rätta sättet att skära i det.

Jag såg bortåt hans håll, märkte att han slutat tälja och stuckit kniven tillbaka i slidan som alltid hängde ner från

5. — Lg7
6. Le3 Sge7
7. Le2 0-0
8. Dd2 d6
9. 0-0-0 Sxd4

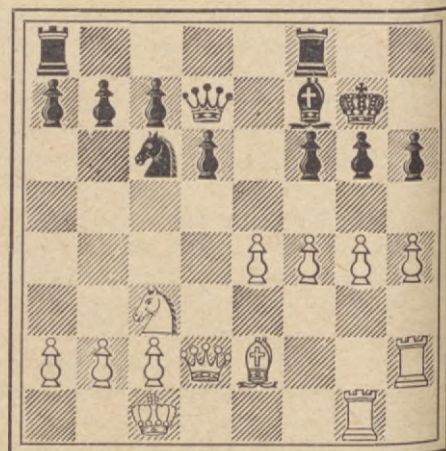
Bättre var 9. —, Le6.

10. Lxd4 Le6
11. Lxg7 Kxg7
12. h4 h6

Draget 12. —, h5 var inte bara modigare utan även bättre än partifortsättningen.

13. f4 f6
14. g4 Sc6
15. Th2 Dd7
16. Tg1 Lf7

Nu kan vit bryta igenom.



17. g5! hxc5
18. hxc5 fxc5
19. Sd5! —

Det hotar 20. Dc3+.

19. — gxf4
20. Dxf4 Lxd5
21. Txc6+! —

Svart gav upp, ty 21. —, Kxc6 för till matt efter: 22. Th6+, Kg7. 23. Dg5+, Kf7. 24. Lh5.

hans livrem. Och sen såg jag nånting på stenen vid hans sida. Det var en fågel, en vit och skön träfågel: med utbredda vingar skimrade den där i solljuset som bröt igenom lövverket. Gubben hade trolat fram en fågel ur ett tillsynes oformligt och dött trästycke — en smacker fågelkropp, beredd att lyfta, med vingarna utslagna till flykt genom sensommarluften och klockklangen, till en hägrande frihet under solens ljus.

Gubben såg min blick och mitt ansiktsuttryck. Han satt där kurande invid törnrossnåret och plirade mot mig med klara, bruna ögon. Så grep han träfågeln och höll upp den i solskenet — granskande, liksom sökande efter någon defekt i dess sköna form. Sen log han nästan urskuldande under sina med åren vitnade mustascher.

— Det vart en björksvala, sade han förklarande.

Och klockklangen växte och växte över vattnet.

Doktorn som författare och debattör

Läkaren i vår tid är en viktig kugge så tillsvida att han även har mycken makt i sitt skrivande. Man måste ha läkarintyg. Vårt vittförgrenade socialförsäkringssystem föresätter läkaren som nyckelperson. Har man inte "skriftligt" från doktorn får man inga pengar. Läkarord är dyrbara ord. De gäller liv, hälsa — och pengar! Våra skönlitterära författare, som skriver läsvärda böcker, sägs "ha ordet i sin makt". Det är ett överdrivet uttryck. I jämförelse med läkaren är författaren — trots nobelpris och alla utmärkelser — en lättviktare. Tyngden i orden ligger hos läkaren. Hans skriftställarskap är av livsavgörande betydelse för många, många människor. Vi förbiser ofta läkarens betydelsefulla skriftställarskap. Och läkaren vet vad han skriver om! Det gäller nu inte riktigt om alla skönlitterära författare.

I höstens bokflod, då skrivkonstens mästare radas upp på bokhandelsdiskarna och prisas, är detta högst underliga funderingar. En litteratordoktor kan troligtvis inte acceptera ett sådant här ordsvindleri. Recept och läkarintyg är för honom det troftigaste av ordskapelser. Möjligen kan sjukjournaler ha ett visst intresse, men de bör då vara skrivna "på visst sätt". Och det är de ytterst sällan. Man får inte kräva för mycket av "vanliga läkare", som går mitt uppe i vardagsprosan på sina sjukhus.

Men den "vanliga" läkaren är inte så bakom då det gäller bokskrivande. Det finns en ganska bortglömd litteratur av läkarhand, en litterär produktion, som kanske snart borde få plats på bokhandelsdiskarna. Provinsialläkarna har sedan lång tid tillbaka skrivit ämbetsberättelser från sina län. I Torsten Gårdlunds bok "Industrialismens Samhälle" citeras ur de norrländska läkarnas tjänsteberättelser. Profes-

sor Gårdlund berättar, att dessa tjänsteberättelser innefattade ett sakmaterial, vilket i hög grad kom att bidra till en opinion för bättre förhållanden för den snabbt växande skogsarbetarkåren vid tiden omkring sekelskiftet. Vid provinsialläkarföreningens årsmöte 1907, berättar professor Gårdlund, "skildrade en läkare från Jämtland i ett väckande föredrag skogsarbetarnas umbäranden och den skada, kroppslig och andlig, som de taga av sin tvungna vistelse i de usla timmerkojorna..."

Nu kan väl sägas att samhället blivit bättre, skogskojorna har blivit bättre osv. Men det finns ännu ett stort värde i denna sociala miljöskildring, sedd ur läkarens synvinkel, vilken borde fullföljas mitt in i vår egen sociala verklighet i dag. Att läkaren som yrkesman ställer in sin sakkunskap på olika yrkesgrupper och arbetsområden är en tradition att ta fasta på. De ofta torra och sifferspäckade redogörelserna av medicinsk art, som publiceras, borde ha mera av den norrländske läkarens skarpt iakttagande, i den sociala verkligheten i tim-

AB HOBBYMATERIAL

Vi tillverkar nu över 200 olika intressanta och stimulerande

HOBBYARBETEN

i halvfabrikat för dekorations-, present- och nyttoartiklar



Bland våra nyheter finner Ni bl. a.:

Läderserien med ett 20-tal vackra och användbara artiklar såsom väskor, damskärp i vårens modfärger, fotoramar, nyckelfodral m. m.

Plastöverdragen silkestråd för virkning av ex.-vis halsband, underlägg för glas och flaskor m. m. Tråden är vacker, smidig och stark och kan levereras i 18 olika färger.

Rekvirera vår katalog som även innehåller en arbetsbeskrivning för varje artikel

PILGATAN 9, MALMÖ — tel. växel 73475

Utställning — Ö. Tullgatan 1



SIEVERTS

TVÅLAUTOMATER

i hygienens tjänst

Sieverts tvålauto-
mat användes i allt
större utsträckning
inom våra sjukhus,
industrier och i
offentliga tvättrum.
Användbar både för
flytande tvål och
desinfektions-
vätskor.
Sieverts tvålauto-
mat har patentsökt
tryckventil med li-
ten kontaktyta som
reducerar smitto-
risken till ett
minimum.



AB MAX SIEVERT, SUNDBYBERG

Prästgårdsg. 9. Tel.: 28 25 30. P. O. B. 55

Filial: Norra Larmg. 11-13. Tel.: 13 15 20 Göteborg

merkojan över sig. Då skulle läka-
ren som opinionsbildare väcka stör-
re uppmärksamhet i samhällsdebat-
ten.

Doktorn, den vanlige praktiskt
arbetande läkaren, har en *dub-
bel uppgift* med sin penna. Han bör
inte bara vara en rutinmässig in-
tygs- och receptskrivare. Vi behöver
snärtiga inlägg i samhällsdebatten
från läkarhåll. Det finns få praktiskt
verksamma, journalistiskt betonade
läkare. Detta sagt utan att förbise
svårigheten att få tiden att räcka till
för dubbelrollen: praktiskt arbetan-
de läkare och socialskildrare.

U M E Å

NATURVÄN!

Lär Dig konservera djur och
jakttroféer!

Intressant HOBBY — lönande YRKE.
Upplysningar om vår brevkurs läm-
nas GRATIS om denna annons jämte
namn och adress insändes.
Fullständig service för konservatorer.

Importfirman
W-NATURALIER
Box 345, Umeå

Status 9/60

Jeppssons Pälsvaruaffär

Möllevångsgatan 31 B, Malmö
Tel. 176 59

MALMÖ



STILFULLT
och
VALGJORT ARBETE

Humana priser

M A L M Ö

MARMOR, KALKSTEN
och GRANIT
INGENJÖRSFIRMAN H. SVENSSON

Villa Daisy, Mariedalsvägen
MALMÖ Tel. 153 80

N O R R K Ö P I N G

AB BÄCKMANS VERKSTÄDER
Norrköping

Tillverkning och reparation av maski-
ner och delar. Järnkonstruktioner.

U P P S A L A

Chr. Rabens Eftr.
(A. Widman)

Kungsängsgat. 7 Uppsala Tel. 303 79

Affären etabl. 1849. Största sort. av
Sjukvårds- och Optiska artiklar.
Slipningar och reparationer utföras.

FACIT

privat

- lika bra för små
som stora händer



Facit Privat är robot-
testad för 18 års regel-
bunden skrivglädje. Den
finns från 430:—. På Pre-
mieköp kostar den bara
25:— i mån., även första
inbetalningen *exkl. oms.*

ÅTVIDABERGS

Stockholm • Göteborg • Malmö
23 75 89 17 24 29 709 89

Försäljningskontor och serviceverk-
städer på 120 platser. Återförsäljare
över hela landet.

Rörtekniska Byrån A.-B.

A. Nyström, V. Roxman
T. Ericson, A. Thingwall.



N. Mälarstrand 24 — STOCKHOLM

Tel. Växel 54 19 45

Konsulterande ingenjörfirma för värme-, ventilations-
och sanitetstekniska anläggningar.

VÄLKOMMEN TILL GOD MAT

VARMRÄTTER 250

BORDSERVERING:

PILGÅRDEN .. vid Triangeln

STRÖGET Södergatan 5

FOLKETS HUS .. Nobeltorget

DOMUS i varuhuset

*Domusrestaurangen, Drottning-
torget och Petri Pumpa
har stängt söndagar.*

SJÄLVSERVERING:

BERGSGAT. 20 ... "Arbetet"

MALMGÅRDEN Drottningg. 6

DROTTNINGTORGET 10

KONSUMRESTAURANGEN

Bantorget 6, Lund

PETRI PUMPA

S:t Petri Kyrkogat. 7, Lund

SOLIDAR-RESTAURANGERNA



Doktor, läkartidningen för alla

ger i varje nummer populärmedicinsk läsning av högsta
klass. Rekvirera ett provnummer i dag genom att ifylla
och insända nedanstående kupong. Gör det nu!

I år har bl. a. följande ämnen
behandlats:

Sinusit. Kvinnosjukdomar.
Nervsjukdomar. Lungkräfta.
Muskelreumatism.
Fosterfördrivning. Alkoholism.
Förlossning. Äderförcalkning.
Aslankuren. Öronsjukdomar.
Barnlöshet. Tarmtilltäppning.
Halsspänningar. Yoga. Missfall.
Danssjuka. Nikotinförgiftning.

Till **TIDNINGEN DOKTOR, Malmö SV**

Var god sänd senaste numret av Doktor. Kr. 1:60 bifogas
i frimärken.

Namn:

Adress:

Postadress:

VÅRD PÅ KONVALESCENTHEM GER REKREATION • VILA

||

● **KONVALESCENTHEMMET ALSBORG, HELGEVÄRMA**

Telefon: Växjö 601 07 (Kronobergs län)

Plats för 14 gäster

● **FJÄLLFARARGÅRDENS KONVALESCENTHEM,
UNDERSÅKER** (Jämtlands län)

Telefon: Undersåker 11

Plats för 24 gäster

● **KONVALESCENTHEMMET BJÖRKEFORS,
EDSBJÖRKE** (Värmlands län)

Telefon: Sunne 271 65

Plats för 30 gäster

● **FRITIDSGÅRDEN RAMNÅS, Postfack 42, TORUP**

Telefon: Torup 138 (Hallands län)

Plats för 20 gäster

● **KONVALESCENTHEMMET ÅSEN, ÅSLJUNGA**

Telefon: Klippan 600 09 (Kristianstads län)

Plats för 20 gäster

● **LÅNGASJÖNS SEMESTERHEM, ASARUM**

(öppet under sommarsäsong) (Blekinge län)

Telefon: Södra Hoka 11

Vintertid Karlshamn 1566

Plats för 22 gäster

● **SEMESTERHEMMET SVANHOLMEN**

(öppet under sommarsäsong) (Malmöhus län)

Adr.: Stiftelsen Svanholmens Vilo hem,

Kamregatan 3, MALMÖ C

Telefon: 040/97 53 44

Plats för 27 gäster



||



||



EFTERVÅRD = FÖREBYGGANDE VÅRD



Förfrågan om plats

göres av sanatoriepatient hos sanatoriets kurator och för den som ej vistas på sanatorium hos dispensären eller genom De Lungsjukas Riksförbunds lokalföreningar